H-40
45 XXIX
18

XXIX

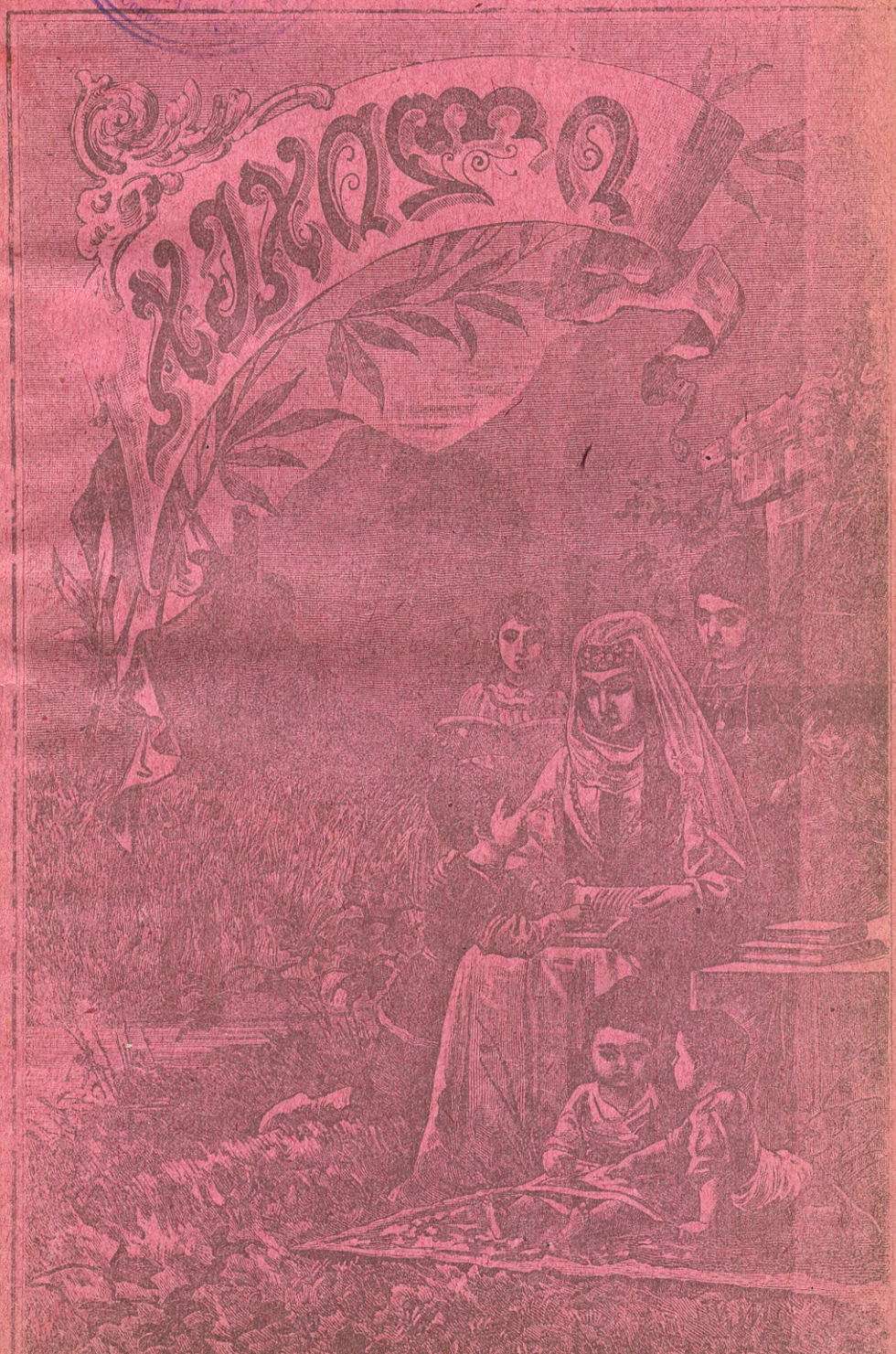

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შინაარსი

ჟურნალ „ჯეჯილისა“.

I ჩოკინო და ბუბუკა. სურათი . . . . . 2.
II ბუბუკას მესაიდუმლე. ტასოსი . . . . . 3.
III ტიტის წერილი. ლექსი გ. ქუჩიშვილისა . . . . . 5.
IV ვეფხი . . . . . 7.
V მადლიერი ლომი . . . . . 8.
VI ლიკლ-ტიკლის ეშმაკობა თარგ. ან. წერეთლისა . . 10.

VII ციალას წერილი. ლექსი გ. ქუჩიშვილისა . . . . 23.
VIII ბამლიყივილა. ყარ. ჩხეიძისა . . . . . 24.
IX კოწო და მისი ამხანაგები ან. წერეთლისა . . . 28.

X გლეხი. ლექსი შიო მღვიმელისა . . . . . 36.
XI კაპიტანი იანვარი (შემდეგი) ნ. შ—ისა . . . . 37.
XII სპარტაკი (შემდეგი) დავით კასრაძისა . . . . . 48.
XIII აგურის ამბავი ან. წერეთლისა . . . . . 57.
XIV ჩვენი ლედამიწა (შემდეგი იქნება) ელ. ჭიჭინაძისა . 61.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ 1918 წელს

ძნელი პირობების გამო ხელის მომწერლებმა დაპირებისამებრ სრულათ ვერ მიიღეს რედაქცია **ამ 1919 წ.** განაგრძობს ჟურნალის გამოცემას და შეაერთებს 1918 წ. 1919 წ. ნომრებს.

ჟურნალის ახალი ხელის მომწერლები მიიღებენ 1918 წ. ნომრებს და შემდეგ გამოცემული 1919 წ. ჟურნალის ნომრებს.

899.962.7(03)
Ж-40

1344. Г-5824

ჯეჯილები

საყმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

იზარდე მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი გახდი ყანაო!..
ი. დ.

მაისი და ივნისი 1918 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა
ინვ. №
ანალ. №
ალფ. №
ბიბლ. №
ინვ. № 958

წელიწადი ოცდამეცხრე

თბილისი, ქართველთა ბეჭდვითი ამხანაგობა. გოლოვ. ქუჩ. №26

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბუჭუკას მესაიდუმლე.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბუჭუკას მესაიდუმლე.

ბუჭუკა დაუმეგობრდა დიდუურა ჩოკინას. როგორც ვირი ეზოში გამოჩნდებოდა, ბუჭუკა მიირბენდა მასთან და დაუწყებდა ალერსს. ხან შაქარს ჩაუდებდა ჰირში და ხან ბალახსა ბავშს ოჯახში ტოლი არ. ყვანდა: და-ძმები სასწავლებელში დადიოდენ და ამან ჩოკინა გაიხადა მეგობრათ. ამ დიდ ეურასაც ეტეობოდა მოსწონდა ბუჭუკა და ეოველთვის ერთ-ეინით და სიხარულით მიეგებებოდა. მეტადრე როდესაც შეატეობდა ბუჭუკას სელში რამე საცუცნებელს, ეურებს აფართხუნებდა და კმაეოფილებით შესცქეროდა ხელებში.

ბუჭუკა ესწრებოდა ჩოკინას ტვირთის ჩამოხსნას და გასუფთავებას. თვითონაც თითქოს შველოდა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ერთხელ ბუჭუკამ და-ძმებთან ერთად სკოლაში წასვლა დაპირა და ძმებმა უარი უთხრეს ბავშს — არ გაჩვენებთ ჩვენ სკოლასო; დედამაც გაძოუცხადა — პატარა ხარ, მოესწრობი სკოლაში სიარულს. მაშინ ბუჭუკამ განიძრახა გაპარულიყო და ენახა სკოლა, მოინდომა თავისი გადაწყვეტილება გაემხილა მხოლოთ თავის მეგობრისთვის, დიდეურა ჩოკინასთვის; მხოლოდ ის გაეხადნა თავის მესაიდუმლეთ.

ერთ საღამოს ბუჭუკა მივიდა თავის მეგობართან და ეურში წასჩურჩულა; „ხვალ დილით უნდა გავიპარო, წავიდე მეც სკოლაში. ეს ჩემი საიდუმლოა, არავის შეატყობინო“ იმ ღამეს მოსვენებით დაიძინა.

დილით, როდესაც და-ძმები წავიდენ სასწავლებელში, ბუჭუკაც, წასასვლელათ გამოწყობილი, შეუმჩნევლათ გამოვიდა ეზოში და გამოსასალმებლათ მივიდა თავის მეგობართან. დიდეურამ ისე ხანგრძლივ და უჩვეულოთ დაიწყო ეროეინი, რომ უველანი გამოვარდენ ეზოში, ჩვენი ბუჭუკას განძრახვა შეიტყეს და ხელში აუვანილი სახლში შეიუვანეს.

ტასო.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ტიტოს წერილი.

ძალაბლესათ თავს დაგიკრავ,
მოგიკითხავ, ბები:
რთველი როგორ ჩაატარე,—
როგორა ბრძანდები!

ბები! ბები! რომ იცოდე,
როგორ მენატრები!—
შენს ფიქრში ვარ დღით და ღამით,
სულ შენ გეფერები!

ბები! მეც არ დამივიწყო,—
თავს შემოგევლები:
ზამთრისათვის დამიქსოვე
ჭრელ-ჭრელი წინდები!

ბები! მართლა აღარა გვყავს
ჩვენი ძაღლი მურა?—
საცოდავი... კარ-ძიდამოს
დიდხანს ემსახურა...

მართლა!—თუ წამოიზარდენ
ჩვენი წიწილები,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯინმე მგზავრს გამოატანე,
თავ-ქოჩრიანები! —

მშვიდობითა ბრძანდებოდეთ,
გულ-კეთილო ბები!
მოიკითხეთ ჩემს მაგივრათ
ჩვენი მეზობლები!

გ. ქუჩიშვილი.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ვეფხი.

აღალ ლეონწამში წენარათ მიიპარებოდა ერთი მონადირე. უეცრათ წაწყდა ვეფხს. თუმცა ვეფხმა შენიშნა კაცი, მაგრამ არაფერი აწყინა. მონადირე გაეშურა თავის შეიარაღებულ ამხანაგებთან და მოიყვანა ისინი ვეფხის მოსაკლავათ. დაეცენ ვეფხს და აუტეხეს სროლა. ვეფხი იდგა და დიდის ეურადღებით ათვალიერებდა მტერს ის ეძებდა გამცემს, რომელმაც არ დაინდო სულგრძელი ნადირი. როგორც კი იცნო ის, ელვის სისწრაფით მივარდა, დაგლიჯა ნაკუწ-ნაკუწათ და იქვე თვითონაც დალია სული.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მადლიერი ლომი.

ერთი მონა გაექცა ბორბოტ პატრონს და თავი შეაფარა უდაბნოს. ერთ დღეს მან დაინახა ლომი, რომელიც ნელ-ნელა უახლოვდებოდა მის გამოქვაბულს. ლომი სამი ფეხით მოდიოდა, მეოთხე მოკაუჭებული მიჭქონდა. ის ძიუახლოვდა გამოქვაბულს, მიადგა შესავალს და გაუშვირა მონას მეოთხე ავათმყოფი ფეხი. მაძინ მონამ გაბედა ლომთან მისვლა და გაუძინჯა ფეხი. ფეხში დიდი ეკალი შერჩობილიყო: მონამ სიფრთხილით ამოუღო ეკალი. კმაყოფილი ლომი წყნარათ გაბრუნდა უკან.

დიდი ხანი არ გასულა და გაქცეული მონა შეიჭერეს. გაგზავნეს რომში, სადაც უნდა გაესამართლებიათ. მაშინდელი ჩვეულება ასეთი იყო: ურჩი მონა უნდა სიკვდილით დაესაჯათ—ნადირის გასაგლეჯათ უნდა შეეგდოთ ამისთვის საგანგებოთ დანიშნულ ცირკში, რომელიც დიდ გასართობათ იოვლებოდა მაშინდელ ბორბოტ და გარეგნილ რომაელებისათვის. გამოიყვანეს მონა ასპარეზზე და შემოუშვეს ძმიერი ლომი. განა შეუძლია უიარაღო კაცს შეებრძოლოს ამისთანა საშინელ ნადირს!

მონა უძრავათ ელოდა თავის აღსასრულს. ლო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ში რამდენიმე ნახტომით მიეარდა თავის მსხვერპლს და ის იყო უნდა გაეგლიჯა, რომ სწრაფვათ შედგა და უკან დაიხია... მაყურებლებში საძარცხებური სიჩუმე ჩამოვარდა. ლომი კი დაეშვა კაცის ფეხებთან და ალერსით დაუწყო ლოკვა. ეს თურმე ის ლომი იყო, რომელსაც ამ კაცმა ფეხი მოურჩინა უდაბნოში ყოფნის დროს. ლომმა იცნო თავისი კეთილის მეოფელი, სასიკეთილოთ განწირული მონა გაანთავისუფლეს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლიკლ-ტიკლის ეშმაკობა.

ლიკლ-ტიკლი სეირნობს ავტომობილით.

ლიკლ-ტიკლი არ იშლის თავის ეშმაკობას. მას ძალიან უყვარს რკინის გზის მატარებელი, მაგრამ კიდევ მეტათ უყვარს ავტომობილი. ხუთ წლამდის მას არც ერთხელ არ უსეირნია ავტომობილით. ის ხშირათ ჰკითხავდა მამას, რატომ არ ყიდულობ ავტომობილს და მე არ მასეირნებო?

— რაო? უპასუხებდა უგულოთ მამა და განაგრძობდა ხოლმე გაზეთის კითხვას.

ერთ მშვენიერ გაზაფხულის დილას ლიკლ-ტიკლი გამდლით და ვატარა დით „ჯიჯეინათი“ წავიდენ სასეირნოთ. „ჯიჯეინა“ უჯდათ ვატარა ჩალის კალიასკაში. ლიკლ-ტიკლმა ძისცა იმას ხელში გასართობათ თავისი სათამაშო—ყვითელი დათვი. ამითი ემაწვილი ძალიან გაერთო. გადიამ დაიწყო შინჯვა მაღაზიებში გამოფენილ ახალ შლაპებისა.

ქუჩის შესახვევში, ხილის დუქნის წინ იდგა დიდი მუქი მწვანე ფერის ლამაზი ავტომობილი. ავტომობილს ბრჭყვიალი გაჰქონდა. კოფოზე იჯდა მწვანე ტანისამოსში გამოწყობილი ავტომობილის მემანქანე—შოფერი. სხვა არავინ ჩანდა. გადიამ კალიასკა მიაგორა მეორე მაღაზიასთან. ლიკლ-ტიკლი უკან ჩამორჩა, თვალს არ აშორებდა ლამაზ ავტომობილს. შეიხედა ხილის მაღაზიაში, სადაც ორი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კაცი და ერთი ქალი ყიდულობდენ ეურძენს და სხვადა სხვა ხილს. ისიც შეამჩნია, რომ ავტომობილის კარები ღია დარჩენოდათ. შიგ ბევრი ბეწვეულობა და შალები ეყარა. ლიკლ-ტიკლმა მიიხედ-მოიხედა, არავინ უცქერდა. ერთს წამს ავარდა შიგ და საჯდომის ქვეშ მიიმალა, ბეწვეულობა ზედ წაიხურა.

თვითონაც არ იცოდა როგორ მოხდა ეველა ეს. მას ისე უნდოდა ერთხელ მაინც ესეირნა ავტომობილით, რომ ამან გააბედვინა ემაწვილს ასეთი საქციელი, მეტადრე როდესაც ავტომობილი ასე ახლოს იდგა.

ლიკლ-ტიკლი ჯერ გონს არ მოსულიყო, რომ ავტომობილის პატრონები ქალი და ორი კაცი გამოვიდენ ხილის მაღაზიიდან, მათ გამოჰყვათ კიდევ ერთი პატარა ვაჟი. ისინი ჩასხდენ ავტომობილში. ემაწვილმა უცაბედათ იმას ხელზე ფეხი დაადგა, მაგრამ ლიკლ-ტიკლმა შიშით კრინტი არ დასძრა, ხოლო უფრო ღრმათ მიიმალა ავტომობილში.

ავტომობილი გაექანა ქუჩებში, ოფერი ზოგჯერ უსტვენდა. ლიკლ-ტიკლის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა, თვითონაც უნდოდა დაესტვინა, მაგრამ ვერ ბედავდა. საჯდომის ქვეშ ძალიან ვიწროობა იყო, რადგან ვეებერთელა კალათა სანოვაგით სავსე იდგა. ზემოდან ტეავიც ამძიმებდა, მაგრამ გულში ძალიან უხაროდა და გაიძახოდა: მე ხომ ავტომობილში ვზივარ, მე ხომ ავტომობილით დავსეირნობ.

ავტომობილში ხმა მაღლა ლაპარაკობდენ, მე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტადრე აღელვებით ტიტინებდა ჰატარა ვაჟი. მას თურმე გარრი ერქვა. მისი ნალაპარაკევით ლიკლ-ტიკლმა შეიტყო, რომ ისინი კარგა შორსს გაისეირნებენ, ტყეში ისაუზმებენ და ბევრ ევავილებს მოჰკრეფენ, მერე რა! იძახოდენ ისინი—ისს ვნახავთ ჰირველათ. ამაზე ლიკლ-ტიკლს ცოტა არ იეოს გაეცინა, რადგან მას კარგა ხანია გასაეიდათ მოტანილი ია მაღაზიებში ენახა.

ბოხი ხმით მოლაპარაკე კაცს ეძახოდენ ბიძია ჯეკს; ის ბევრს ხუმრობდა. ლიკლ-ტიკლი ძლივ-ძლიობით სიცილს იკავებდა. ერთხელ კი ისე უცნაურათ დაალეძინა ამას, რომ გარრიკმა გაიკონა და წამოიძახა: — ეს რა ხმა შემომესმა. ლიკლ-ტიკლს არ მოსწონდა ეს ემაწვილი. მისი ბიძაშვილი ათასჯერ უკეთესი იეო.

ბოლოს ავტომობილი შედგა. ქალმა წამოიძახა: აქ ნამდვილი გაზაფხულია კიდეც.

ბიძია ჯეკმა დაუმატა: მართლა მშვენიერობა ყოფილა, ურიგო არ იქნება ჰირი გავისვეროთ.

ჩამოვიდენ ავტომობილიდან. გადმოიღეს კალათა სანოვაგით, ბევრი შეკრულები, შალები, მოსასურავები, ბოლოს მიაგნეს ლიკლ-ტიკლსაც.

ქალმა შიშით დაიეეირა. გარრიკმა წამოიძახა: უეურეთ, ერთი უეურეთ! ბიძია ჯეკმა და მეორე კაცმა თვალები დააჭყეტეს. ბოლოს ბიძია ჯეკმა სასტიკათ დაიეეირა:

— ეს რა ამბავია? ვინა ხარ შენ? აქ საიდან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გაჩნდი?

ლიკლ-ტიკლი ჯერ შეკრთდა, მერე მოურიდებლათ გაიღიმა და თქვა:

— მე ავტომობილით მოველი. მე ლიკლ-ტიკლი ვარ.

— ჩვენ კარგათ ვხედავთ რომ ავტომობილით მობრძანდი, თქვა ბიძია ჯეკმა, სათვალები გაისწორა და გაჯავრებით ულვაშებს წიწკნა დაუწყო,—რა ამბავია ეს?

ეს ისე ხმა ძალლა დაუევირა ბავშს რომ ლიკლ-ტიკლი აკანკალდა, მერე მოიკრიფა ღონე და წინანდელივით თამაძათ უთხრა:—მეწყინა რომ გაგაჯავრეთ. მე ძალიან, ძალიან მინდოდა ავტომობილით გასეირნება და გავისეირნე კიდეცა.

— შენ შეუპოვარი და თავის ნათქვამი ბავში ეოფილხარ, უფრო სასტიკათ დაუევირა ბიძია ჯეკმა—შენი დედ-მამა ხომ შეწუხდებიან, შენ რომ ვერაგნახავენ.

ეს სიტყვები რომ ემაწვილმა გაიგონა, თვალები ცრემლებით აევსო, მოინდომა სახლში დაბრუნება, მაგრამ თქმა ვეღარ გაბედა.

— აქეთ წამოდი ჩემთან, უთხრა ლმობიერათ ქალმა. ლიკლ-ტიკლს მოჰკიდა ხელი და ბუჩქის უკან მიიყვანა.

ლიკლ-ტიკლმა ამ ქალს ყველაფერი უამბო: სადა ცხოვრობდა, რა ჰქვიან, როგორ გაჩნდა ავტომობილში. ქალმა ბიძია ჯეკს და მეორე კაცს გადას-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცა ნათქვამი გარრი თვალს არ აშორებდა ლიკლ-ტიკლს და ისე უგდებდა ყურს. კაცები ხმა მაღლა იცინოდენ.

ამითი გათავდა ლაპარაკი. შეუდგენ საუზმეს. მერე რა გემრიელი საჭმელები იყო! ცხელ-ცხელი შემწვარი კარტოფილი, მშვენიერი წვენი, კატლეტები, ჰიროჟკები, ყურძენი, შოკოლადი და შემწვარი წაბლი შაქარ წაყრილი.

— რა მშვენიერი საუზმეა! უთხრა ლიკლ-ტიკმა ბიძია ჯეკს,—ნეტავი თქვენ ჩემი ბიძია იყოთ, გარრისა კი—ჩემი ბიძა ედმონდი.

— ძალიან კარგი. აგრე იყოს, მამა შენს რომ ვნახავ—აგრე ვეტყვი.

საუზმის შემდეგ ყველანი მინდორში ყვავილებს ჰკრეფდენ, თაიგულებს ჰკრავდენ. ლიკლ-ტიკლმა ჩიტის ბუდეში სამი მოლურჯო შავწინწკლებიანი კვერცხები იპოვა. ისა და გარრი დარბოდენ, ერთმანერთს იჭერდენ. ლიკლ-ტიკლს რაღაც არ მოსწონდა გარრი, უნდოდა რომ მისი ბიძია ედმუნდის შვილი ყოფილიყო და ინდოეთში მამასთან ეცხოვრა.

სახლში დაბრუნების დროს ცივოდა და ლიკლ-ტიკლი შალში გაახვიეს და ისე ჩაისვეს ავტომობილში. ახლა რასაკვირველია ემაწვილი უფრო კარგათ მოეწყო. ვიდრე მოსვლის დროს. რა სიამოვნებით მიჰქროლავდა ლიკლ-ტიკლი, მის თვალწინ გარბოდენ სოფლები, მინდორ-ველები, ბაღები, სახლები. ავტომობილი რომ დაუსტვენდა, ისიც უს-

ტვენდა და ბიძია ჯეკის ხუმრობაზე ხმა მაღლა იცი-ნოდა.

მიუახლოვდენ ლიკლ-ტიკლის სახლს. ემაწვილის მამა ფერ მიხდილი, ნაღვლიანი, ის იყო შედიოდა თავის სახლში.

ლიკლ-ტიკლი ძალიან დანაღვლიანდა, რომ შეიტ-ყო დედ-მამის შეწუხება; რომ გაიგო რა ცხარე ცრემ-ლებით ტიროდა გადია. ეგონათ ქუჩაში ეტლმა გაი-ტანაო, სამკურნალოშიაც კი მოიკითხეს ბავში.

მარტო ,,ჭიჭეინა'' არაფერს გრძნობდა. ეფი-თელ დათვს ხელში ათამაშებდა და ვერც კი შეატყო ლიკლ-ტიკლის დაკარგვა.

კეთილმა ქალმა და ბიძია ჯეკმა ემაწვილი რომ ჩაა-ბარეს დედ-მამას, ბრალი სულ თავიანთ თავზე აიღეს. გამოთხოვების დროს ბიძია ჯეკმა დიდი კოლოფი შოკოლადისა აჩუქა ლიკლ-ტიკლს,—ქალმა კი ეფა-ვილები, გადაკოცნეს და კვლავაც დაჭვირდენ ავტო-მობილით გასეირნებთო.

— დიდი ხასიათის ჰატრონი იქნება თქვენი ქალი,უთხრა ბიძია ჯეკმა ემაწვილის მამას გამოთ-ხოვების დროს.

ლიკლ-ტიკლს რომ აბანებდენ დაძინების წინ მან ჰკითხა გადიას: რა თქვა იმ კაცმაო.

— ისა თქვა, რომ დიდი თავის ნათქვამი ეო-ფილხარ, გაჯავრებით მოუჭრა სიტყვა გადიამ. მან იმდენი შეწუხება გამოიარა ბავშის დაკარგვით რომ არ ეგონა თუ ეველაფერი ასე მშვიდობით გათავდე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბოდა.

ძილის წინ ემაწვილმა დიდი ალერსით გადაჰკოცნა დედ-მამა და დედას ჩუმათ წაუჩურჩულა: მე ძალიან მიყვარხართ, რათ მეგაწუხეთ! რომ იცოდე, დედავ, დღევანდელი დღე რა კარგათ გავატარე.

ღამე, ძილში ლიკლ-ტიკლი სულ იცინოდა.

როგორ გაატარა ლიკლ — ტიკლმა ღამე მაღაზიაში.

ერთ დიდ ქუჩის მაღაზიის ფანჯარაში გამოფენილი იყო საწოლი ოთახის მშვენიერი მოწყობილობა. ლიკლ ტიკლს მოსწონდა მეტათ ემაწვილის დასაძინებელი ოთახის მორთულობა. ფანჯრის სიღრმეში იდგა ლამაზი საწოლი. როდესაც ლიკლ ტიკლი დედასთან გაიყვლიდა ფანჯრის წინ, ემაწვილი დაუწყებდა დედას გამოკითხვას: ვისია ეს ოთახი, ვინ იძინებს ღამღამობით საწოლში—ვაჟი თუ ქალი. რატომ დედა არ ყიდულობს ამ ლამაზ საწოლს, ექნება თუ არა ამასაც ამნაირი საწოლი, როდესაც ათი წლისა შესრულდება.

არა სჯეროდა რომ ოთახში არავინ ცხოვრობს, რომ ეოველთვის ცარიელია ოთახი, ღამე არავინ არ იძინებს, ამ ლამაზ ბალიშებზე ოთავი არავის უძევს.

ხშირათ, რომ მოიგონებდა ამ საწოლს, თავისი ქვეშაგები ალარ მოსწონდა. მამას ეკითხებოდა: განა მაღაზიის მდიდარ პატრონებს არ შეუძლიანთ მისი დაპატიჟება ცოტახნით მაინც, როგორც პატიჟობდა ძალუა ამელია? მე მხოლოთ დავიძინებდი, დღი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თი ისევ შინ მოვიდოდი. დედაც, მამაც და ბაბიაც მოჰყვებოდენ დაცინვას, ლიკლ-ტიკლი კი სულ ფიქრში იყო—როგორ აასრულოს თავისი წადილი და ერთი დამე მაინც გაატარონ იმ საწოლში.

მალე შემთხვევა მიეცა. დედა მივიდა იმ მაღაზიაში საბავშო ოთახისათვის ხალიჩის საყიდლათ. ლიკლ-ტიკლიც თან წაიყვანა. თურმე ერთხელ, როდესაც გადია სახლში არ იყო, ლიკლ-ტიკლი ისე გულმოდგინეთ ურევდა ბუხარში ცეცხლს რომ ნაკვერჩხალი იატაკზე გადმოვარდა და ხალიჩის ერთი კუთხე ამოწვა. ევირილზე გადია შემოესწრო. ემაწვილი გრძნობდა, რომ დამნაშავეა და როდესაც გაუჯავრდენ, ერთი ხელობა იტირა კიდეც. ამიტომ იყო რომ ახლა დედა წავიდა მაღაზიაში ხალიჩის საყიდლათ.

სანამ დედა არჩევდა ხალიჩას, ლიკლ-ტიკლი გაჰყვა მამას, რომელმაც მაღაზიიდან გასვლისას თქვა, რომ ლურჯი და ყვითელი ვარდებიანი ხალიჩა ყველასა სჯობიაო. დედამ დაინახა, რომ ემაწვილი მამას გაჰყვა და ის კი არ იცოდა, რომ მამამ ემაწვილი ისევ უკან, დედასთან, დააბრუნა. ლიკლ-ტიკლმა გაღებულ კარებიდან თვალი მოჰკრა ბავშის მორთულ დასაძინებელ ოთახს და შევარდა შიგ.

ბინდი იყო, მაგრამ არც ისე დალამებული იყო, რომ სადმე კუთხეში მიმალულიყო. ლიკლ-ტიკლმა ასწია ქვეშაგების საფარებელი და მიიმალა საწოლ ქვეშა ისე, როგორც იცოდა თვალხუჭუნას თა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ძაძობის დროს. ძმს ესმოდა, როგორ ლაპარაკობდა ხალხი, წინ და უკან დადიოდა, კარებს აღებ-ხურავდა, ავეჯს ბიძგავდა, მაგრამ ის ვერაფერ შეამჩნია. მერე ეველაფერი მიწუნარდა, დაბნელდა და ლიკლ-ტიკლს ჩაეძინა.

მისი დედა დაბრუნდა სახლში, დარწმუნებული რომ ეძაწვილი ძაძას გაჰყოლია. ძაძას კი ეგონა რომ ბავში დედას წაჰყვებოდა და თავისი ავათმყოფი მეგობრის ხანახაგათ წავიდა. ისე რომ არც ერთმა არ იცოდა ბავში სად არის. დიდ ხანს ეძინა ლიკლ-ტიკლს ხმელ იატაკზე სანოლ ქვეშ; მერე ერთბაშათ გაეღვიძა, დაიწრიბინა, ხაძაგელი ხიზმარი ენახა, ერთბაშათ ვერ მოიგონა თუ სად არის. ძალაზიაში ხრული სიჩუმე იყო. შუა დაძე იქნებოდა. ჯერ შეეშინდა, მერე რომ მოიგონა სადაც არის, გამხიარულდა და გამოძვრა სანოლის ქვეშიდან.

დარაბებიდან შემოდიოდა ელექტრონის სინათლე, რომელიც ანათებდა ცისფერი ეკავილებით შემკულ თეთრ-ატლასის საბანს. ეძაწვილს მოშიოდა: არც ჩაი დაეღია და არც ეკახშმა. მას მოაგონდა, რომ ჯიბეში ორი ნაჭერი შოკოლადი ედო. ამოიღო და გემრიელათ შეექცა. დასაძინებლათ მოემზადა. მაგრამ როგორც ჩვეულებრივ, ვერც ხელბირს დაიბანდა, ვერც კბილებს გაიწმენდდა და ვერც თმებს დაიწნავდა. ძან მზოლოთ შლაპა და პალტო მოიხადა და ფეხსაცმელები გაიძრო, ილოცა და თეთრ მშვენიერ ზეწარ ქვეშ თბილ ბალიშებზე გაწვა. ლოგინში ჩაწოლა ძა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლიან. იამა და მაძინეგ ტკბილათ ჩაიძინა.

კარგა ხანი იყო გასული, როდესაც ლიკლ-ტიკლმა გაიღვიძა. საუზმის დროც გადასული იყო. რა იცოდა თუ მისი საწყალი დედ-მამა მთელი ღამე დაეძებდა იმას. მთელი პოლიცია ფეხზე დააყენეს, თორემ ისე მოსვენებით ლიკლტიკლს როგორ ეძინებოდა. არც ის იცოდა ემაწვილმა თუ გარეთ, ქუჩაში, ძის ფანჯარასთან რა ხდებოდა.

ეი რა ამბავი იყო ქუჩაში: დილა ადრიანათ, როდესაც მაღაზიის დარაბები გააღეს და მოჰყვეს ქუჩის დაგვას, ერთმა გამვლელმა კაცმა თვალი შეასწრო რომ ემაწვილს ხმინავს ფანჯრის წინ.—შედგა ჩიბუხის წევით და შეჰყურა მძინარე ემაწვილს. მეორე გამვლელიც შედგა. მას მოჰყვეს ბიჭ-ბუჭები, ფურნეში მიმავალი ხალხი, მერძევები, დუქნის შაგირდები, ფოსტალიონი, ფაბრიკაში მიმავალი მუშა ქალები, სასწავლებელში მიმავალი შაგირდები, ვიღაც ბრმა მათხოვარი ძალლით, ყველა შეჯგუფდა ფანჯარასთან საცქერლათ.

როდესაც ხალხი იმდენი მოგროვდა ქუჩაში, რომ გავლა ადარ შეიძლებოდა, გამოჩნდა პოლიციელი და რიხით დაიყვირა: გადექით განზე, მოშორდით ფანჯარას. ყველამ გზა დაუცალა.

პოლიციელი დაცქერდა ფანჯარას და დაინახა ძმაგნიერ ქვეშაგებში მწოლარე ვატარა წითელ ლოყებიანი და ოქროს თმებიანი ემაწვილი. ზოგი მაყურებლები ამბობდენ რომ სანთლის დედოფალაია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამ დროს ლიკლ-ტიკლმა გაიღვიძა, ქვეშაგებზე წამოჯდა, დაამთქნარა და თვალების სრეხა დაიწყო. გარეთ ხალხი სიცილით კვდებოდა. მაყურებლები სხვებიც მოემატენ. პოლიციელი აღშფოთდა, დაუსტვინა და სხვა საშმა პოლიციელმა სწრაფვათ მოირბინეს. ეგონათ ჩხუბია, ან ქურდი აღმოჩნდაო. ლიკლ-ტიკლი ისევ მიწვა და დაშშვიდებით დაიძინა. ქუჩა გაივსო ავტომობილებით, ეტლებით, ტრამვაის ვაგონებით. ერთი სიტყვით გაგლა აღარ იყო. გაოგთრებული პოლიციელი შეეარდა მაღაზიის პატრონთან და მოსთხოვა აეხსნათ ახლავე თავიანთი „რეკლამა,“ (ხალხის ყურადღების მისაქცევათ გამოგონილი.) რადგან ქუჩაში მოძრაობაა შეჩერებული. მაღაზიის პატრონი ძალიან გაოცდა: რა რეკლამა? როგორი რეკლამაო! ჰკითხა მან. პოლიციელს ეგონა მასხულლებსო და უფრო აღშფოთებული წამოიძახა:

— ნუ თუ არ იცით ამოდენა ხალხი რაზე მოადგა ამ მაღაზიას.

როდესაც გამოირკვა, რომ ‘ხალხი შეგროვილა იმ ფანჯრის წინ, სადაც გამოგონილი იყო საბავშო საწოლ ოთახის მორთულობა მაღაზიის პატრონი თავისი მოხელეებით გაექანა იქით.

ხმაურობაზე ლიკლ-ტიკლს ხელახლათ გაეღვიძა, გადაბრუნდ-გადმობრუნდა; წამოჯდა ქვეშაგებზე, ოქრის ფერი ხუჭუჭი თმები თვალებზე ჩამოშლოდა და ლოყები ძილისაგან გასწითლებოდა. თმები უკან გადიყარა, თვალები გაიფშვნიტა და გაოცებით შესცქერ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შემოსულებს. მერე ერბაბათ მოიგონა სადაც იყო და გაიცინა. რაც უფრო იცინოდა ლიკლ-ტიკლი, ხალხიც ფანჯრის იქით უფრო მეტათ იცინოდა. თვითონ სახტიკი ძალაზეის ბატრონიც მოჭვეა გულიანათ ხიცილს. ამ დროს შავი ფარჩის კაბის შრიალით შემოვიდა ტანისამოსის განეოფილების უფროსი ქალი, აიყვანა ხელში ლიკლ-ტიკლი და გაიყვანა ჩუთრე ოთახში. ფანჯრიდან მაყურებლებს ეგონათ რომ ესეც განგებაა მოხერხებული და ხმაურობით მოჭყვნენ ხიცილს, ტაშის ცემას, ურრას ძახილს.

გაძგე ქალმა დაუვაგებით გამოჭკითხა ლიკლ-ტიკლს ვის არის და ან საიდან გაჩნდა ამ დაკეტილ ოთახში, მერე დედ-ბაბას მიჭვეარა. ბოლიციელს ბაინც ეგონა რომ ძალაზეის ბატრონის ეშმაკობაა და თვითონაც მოინდომა გაჭეოლოდა, კოფოზე დაუჯდა ჩუტლეს.

დედ-ბაბამ ისე გაეხარდათ ეშაწვილის ბინ მოსულა, რომ არ გაუჯავრდენ, თუმცა კი ლიკლ-ტიკლი ღირსი იყო რომ გაბჯავრებოდენ.

ამითი არ გათავებულა ეს საქმე. სულ არ გასულა ხანიდან დღე, რომ ერთხელ ლიკლ-ტიკლი იდგა ფანჯარასთან, როდესაც უცებ მათ კარზე გაჩერდა ავტომობილი და იქიდან შემოუტანეს ლიკლ-ტიკლს რაღაც დიდი ბუკრული. გახსნეს და ეშაწვილის აღტაცებას ბოლო არ ჭქონდა—დედოფალას მძეენიერი ხაწოლი იყო, მერე ისეთი დიდი, რომ თვით ჭიჭკინაც მოთავსდებოდა, ლიკლ-ტიკლიც რომ მოკუნ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტულიეო, დაეტეოდა. ერთი სიტყვით ეკეკლა მისი დედოფლები და რაც სხვა სათამაშოები ჰქონდა ეკეკლა დაეტეოდა.

ამ ამბავმა თურმე ძალიან ძუძტარი აღძრა ეხლა ძალიანაც, რომ მისი მეტრონი აამულა ამისთანა ძვირფასი სასუქარი ლიკლ-ტიკლისთვის ეხუქებინა.

ემაწვილი ეკეკლა თავის ნაცნობებს უჩვენებდა ამ საწოლს და თან ამბობდა: „მე-ეი ეს დამეს სხვა საწოლზე ვიწექი“.

(შემდეგი იქნება)

ანასტასია წერეთელი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

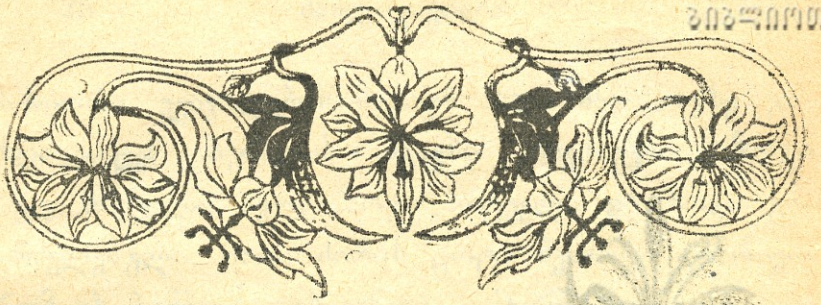

ციალას ფერილი

ვირფასნო და სანატრელნო,
საყვარელნო ბები!
დაგეოცნი და დამიოცნე
ეველა ნაცნობები!
ბები! ჩემნო ტკბილნო ბები!
აგრეთვე გენაცვლები!
მე ცალკე გამოძიგზავნე
თეთრი ჩურჩხელები!
სხვა ხილიც არ დაივიწყონ:
კომში, ვაშლი, მსხლები;
ჩამიჩი და ლეღვის ჩირი,
თხილი და კაკლები!
ახა, სხვა რაღა შოგწერო,
ჩემნო კარგნო ბები!
გთხოვ ძალე გამოძიგზავნო,
რასაც ეხვეწები!
ბები! დედას გეფიცები!
ეუდამ შეეკარები!
ოქროს სათვალებს ვიყიდი,
როცა გაიზრდები!

გ. ქუჩიშვილი.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მამლიყივილა.

ემოდგომა იყო. ერთ ნოტიო ადგილაზე ტევსაგით იდგა მამლიყივილა; მარცვლები სრულიად დამწიფებული ჰქონდა; თითო ძირზე რამდენიმე ტოტი გადაეძალა და თითო ტოტზე რამდენიმე ნაყოფის ბუდე ება.

ოითოეულ ამ ბუდეში ახამდე ბრტყელი და მოგრძო მარცვლები ეწყო, რომლებსაც ბოლოზე ორ ორი წვრილი წვეტიანი ისარივით კბილი ჰქონდათ გამოშვერილი. საკბენათ ისე მარჯვეთ მომზადებული, იფიქრებდი—ეს არის ამოვარდება და ჩაასობს კბილს თავის მსხვერპლსო. ამ მამლიყივილას მოშორებით, დასაფლეთით, ცოტა მაღლობ და მშრალ ადგილზე გაშლილიყვენ ბალახები: ანძლა, თოხი-ტარა, რძიანა და სხვა, მათ მშვენიერათ აყვავებულებიათ მთელი ეს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბინდორი, უკვაულების ძაგიერ ახლა მათ თავზე გა-ბლილიყვნ ბუმბლის მგავსი თავთავები: ზოგი სულ ძრკვალი იყო, ზოგი ბრტყელი და ზოგი გა-ტრძელებული. მათი ძირის ცოტა შენძრევა კმარიყო რომ ეს ბუმბლი გასცვენოდა, ჰაერში ასიდულიყო და მას ძარტო ცალიერი ტიტველა თავი დარჩენო-და, ითქო ხამართებლით გადაუბარსავსო.

ნაძუადღევი იყო. დასავლეთიდან რომ დაჭბერა, მეინძრა ეს ბალიშები და ჰაერში გადგა თავთავები, ითქო ბალიში გაეხსნას ეისმე და ჰაერში გაებერტ-ყოს. ეს ჰაერში მფრინავი ბუმბლი რომ დაიჭირო და დააკვირდე ამის ბატარა ღერს, რომელზედაც მა-ტოძსხდარი არიან მსუბუქი, თეთრი ბუმბლები, გაარ-ჩევთ, რომ იმ ბატარა ღეროში ბევრი სულ ბაწაწინა ძარცვალია. ხ

ომ ნელ ნელა წაიღო ამდენი ბუმბლი ადამიანსაგლეფისაკენ. მათ მამლიეფილას ბირდაბირ თავს გადაუარეს და ძიაძახეს: „მშვიდობით, თქვენ ხა-წელებო!"

— სად ძიბრძანდებით, ბატონებო? დაეკითხა მა-ძლიეფილა.

— იქ, სადაც ძოკვესურეილება. არ კმარა მთელი წელი ერთ ადგილას გავატარეთ. ახლა უკვე ადგილას გადავსახლდებით და გაისათ იქ ამოვცენდებით; თქვენ კი, თქვენ ხაწელებო, გეცოდებით ძალიან, როდემდის უნდა იყოთ ამ ჭაობში, ხომ სულ ჩალბებით აქ!"

— ნუ სწუსართ, ბატონებო; ძიბრძანდით, შეი-ძლება, ჩვენც დაგეწიოთ,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— „ბა ბა ბა! გადიხარხარა ანძლიეს, თქვენ ჩემ მსუბუქი ხართ, მე კეტვეი, სიო წამოგიდგებთ ბუნ-საეთ! სთქვა ეს და გაბეფა ნიავს, რომელიც თანდა-თან ძლიერდებოდა.

ახალ ნასიმიდვარში ერთი ბედაური ცხენი ხარბათ სმოდა წყერიფერს, ურიმეს და ხსვა მწიფე ჩარცვლიან და მიწიერ ბალახს. ნიავს დასაფლეთის ქარი მოეფეა. შაეი ზღვიდან დრუბლები წამიერეკა და გა-ლაეფარა ცას. უცებ გაიელვა. ელვას ქუსილი მოეფეა და დაუშეა მხაბუნა წვიმა. ცხენს ეს არ ეამა, ძენ-თავი და კუდი ძალლა ასწია, დასტლინა და გაქანა ხახლისაკენ. ბირდა-ბირ ძეეარდა ძამლიეფილაძ, მხოლოდ თაეიდა უჩანდა, ისე გაირბინა ბუაზე და გასწია გზისაკენ. იმდენი ძამლიეფილას ჩარცვლები ძოდებოდა ძოელ ტანზე, განსაკუთრებით კუდსა და ფაფარზე, რომ სულ დაფენილი იყო. ბუნდა ძამლი-ეფილაძ და ნახა, რომ ეს ბალახის ფრთიანი ჩარ-ცვლები, რომელნიც ძს ამას წინათ დასცინოდენ ფრთებ ჩამაურილნი, თვითონ სასაცილოთ ეფარეს გზაზე; ზოგი კი ქვებს და ბუჩქის ფოთლებზე ბიჭკონდენ საცოდავათ.

— გამარჯობა თქვენი! ეს რა დაგმართნიათ, სად დაეფრილხართ! ეს არის თქვენი ამორჩეული ადგილი? ბუეკითხა ძამლიეფილა.

„უწეალო წვიმაქ მოგვასწრო, დაგვლეფა, დაგ-ვასველა, ფრთები გაგეფეფეფა და აქ დაგვეარა, ბიეგს ფრთიანებმა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— აბა ჩვენს მატარებელს შემოსვდეთ! უთხრა მამლიეიეილამ:—ჩვენ ვერც წვიმა შეგვაჩერებს და ვერც ქარი, სადაც გვინდებება ოქ ჩამოვხტებით და დაგბინავდებით. მშვიდობით, მეცოდებით კი ძალიან. გამოეთხოვა მამლიეიეილა და წავიდა.

ბატარა გოგილა ეხმარებოდა მამას, რომელიც ჩალას ეზიდებოდა სიმშრალისაკენ. ამ დროს ეზოში ცხენმა შეფიერბინა.

— მამილო, ამ ჩვენ ცხენს რა დამართნია, სულ დაფარული რომ არის რაღაცებით? ეფერი და კუდი რამხელაა, რას დაჭეანებია!

— ეგ, შვილო, მამლიეიეილა მოდებია, აი ჩემ მარეალზედაც არის, ხომ სედავ!

— „მამლიეიეილა რა არის, მამილო?

— ბალახია, შვილო, თითქმის კაცის სიმაღლე გაიზრდება, ახლა დამწიფებულია და ასე მოედება ხოლმე ეველაფერს, რაც გაივლის მის ახლო.

— რატომ ჭქვია მამლიეიეილა?

— იქმულობაა, შვილო, რომ მამალი დაბეგლებს დილით, მაშინვე დაცვივდება მიწას, რაზედაც უნდა იყოს მოდებული ეგ მამლიეიეილა.

მეორე დღეს დილით გოგილამ მიიხმინა ქალაქიდან და უთხრა „მამილო, რათ მომატეუე?“

— რა მოგატყუე, შვილო?

— „ის, რომ მამლის ყიყილისას მამლიეიეილა ჩვენ ცხენს სულ გაცვივდებაო, ერთიც არ ჩამოვარდნილა, ისევ ისე არის.

— რა ვიცი, შვილო, სხვისაგან ასე გამიგონია და მეც მართალი მეგონა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

კოწო და მისი ამხანაგები

სენ-ბერნარის ძაღლი

ა ძმეგენიერი ძაღლია, წამოიძახა კოწომ, რომელიც ფურცლავდა თავის ხაფგანულ ნახატებიან წიგნს, — რასაირად ძინდა რომ შეგანდეს ამისთანა ძაღლი.

— ეს სენ-ბერნარის ჯიშის ძაღლი ძალიან იშვიათი და ძვირფასია. უთხრა დედამ, - გასაკვირველი ჩუკეასა; აი რას გიამბობ მაგაზე:

» შორს ჩვენგან, დასავლეთით, ძალიან ძალიან ბევრია ერთმანეთზე გადაბმული. ჭეშეან ალპების ბეები. ეს ხომ სულ არ გინახავს ბალალი მთები? ალპების მთები, რომლებზედაც ძინდა გიამბო, ისეთი ბალალია, რომ ზედ ბუდამ თოვლი ძევს, არას დროს არ დნება.

— ზაფხულშიაც? ჰკითხა კოწომ.

— ზაფხულშიაც.

— რომ ამბობ, თბილი ქვეყანაა?.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— ძალიან თბილია.

— მერე რატომ თოვლი არა დნება, თუ თბილი ქვეყანაა. აი ჩვენში, რა დიდი თოვლი იცის, მაგრამ გაიგლის გაზაფხული და თოვლიც აღარ არის.

— მაღალ მთებზე საზოგადოთ თოვლი არ დნება, რადგან იქ ძალიან სიცივე იცის.

კოწომ გაიკვირვა და დედას უნდობლათ შეხედა.

— სასწაული ეოფილა! თქვა კოწომ,—იქვე ბაზესთან სულ ახლოს ეოფილა და ამბობ, რომ იქ სიცივეა.

— კოწო, დამიგდე კარგა ეური, უთხრა დედამ, ჩვენი დედა-მიწის გარშემო ჰაერია. მიწის ახლო ჰაერი სქელია, მაღლა და მაღლა-თხელია. როდესაც ცხელი მზის სხივები მიეკარებიან მიწას—ისინი ახურებენ ამ მიწას, მაშინ სქელი ჰაერი მიწას სითბოს უკავებს და არ უშვებს უჰაერო სივრცეში ე.ი. ისეთ სივრცეში, სადაც არ არის იმდენი ჰაერი, რომ ჩვენ ვისუნთქოთ. აი ამიტომ მიწასთან ახლოს თბილა და თუ მიწიდან მაღლა-მაღლა ასვალ, სადაც ჰაერი თან და თან თხელდება სიცივეც თან და თან მატულობს.

„აი ახლა, ალპების მთები, რომელზედაც მე მოგიყვები ისეთი მაღალია, რომ მის მწვერვალოსა-ქედზე, ძალიან ცივა, თოვლი მთელი წლობით ძევს ეინდება და ეინულათ იქცევა. ძევს ხოლმე მთელი ეინულების გორაკები.

ეს მთები ერთი მეორეზეა მიკრული, რამდენიმე წყებათ დიდ მანძილზე იჭიმება და იტალიის და შვეი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცარიის შუა გზას ჭკრავს.

მთებზე გადასვლა ძნელია და ზოგ ადგილას არც შეიძლება. ხალხმა, რომელსაც შუადამ სჭირდებოდა ამ მთებზე გადასვლა-გადმოსვლა, მოძებნა ისეთი ადგილები, სადაც მთები ცოტა მაინც დაბალია და ადგილათ შეიძლება გადასვლა. ამისთანა გადასასვლელი გზები ალბეთის მთებში რამდენიმეა.

ახლა ამ მთებზე გადასვლ—გადმოსვლა გაადვილდა, რადგან გვირაბები გაკეთდა. ეს გრძელ-გრძელი ტალანებია, რომელშიაც დაიარებიან რკინის გზის ძატარებლები. მაგრამ წინა წლებში, როდესაც გვირაბებში მატარებელი არ იყო გაყვანილი, უნდა მგზავრი ძაღლა მთებზე ასულიყო და ისე გადასავალი ადგილებიდან მისულიყო განმრახულ ბინაზე.

ერთ ამისთანა გარდასავალ ადგილას მთაზე აშენებული იყო მონასტერი, წმიდა ბერნარის სახელობისა. ეს ადგილი ძალიან გაყვრანებული, მოღუშული, სევდიანი იყო, მონასტერი სულ ძაღლა, მთაზე იდგა, სადაც ეოველთვის ცივდა და მძაფრი ქარი ჭქროდა. წარმოიდგინე, შვილო, ასეთი სურათი: მგზავრი იტალიიდან მოშავალი ადის ამ მთებზე. იტალიაში ხომ იცი რა ცხელი ზაფხული იცის მზე ნაშინლათ აცხუნებს. მგზავრი სულ ძაღლა, ძაღლა ადის. ჯერ სიგრილით ბიდის, მაგრამ, სიცხის შემდეგ, მაინც იცვამს ვალტოს, ადის უფრო ძაღლა. მის გარშემო ვენახების და ზეთისხილის ხეების მაგივრათ, როგორც ქვემოთ, იტა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლაბში იყო,-ყველებთანი ტყეა. რაც უფრო მაღლა ადის—უფრო ძეტი სიცივეა ტყეც გათავდა. ბალახი და ბუჩქნარებია. კიდეც უფრო მაღლა—ადარც ბალახია, მხოლოთ საგსს შეხვდებით. ძერე ადარც ხავს ნახავთ, ტიტველი კლდე და ძოხანს, ძოხანს ეინულები—თან და თან აუტანელი სიცივეა. მგზავრი იფუთნება, ტანაუჯში ეხვევა. რაც კი რამ აბადია, ზედ იცვამს, მაგრამ ძაინც სცივა. იწყობა თოვლის ბუქი. მგზავრს თვალებიანაძქერით ეკვსება, ძიძობს გზა არ დაეტნეს. ძორიდან დაინახა ძონასტრის კედლები. ძის სიხარულს საზღვარი. არა აქვს! ის ხომ ახლა გათბება თბილ ოთახში, ბერები გაამღობენ ძას.

ძხოლოთ ზაფხულობით, ვაი ამინდში შეიძლება აქ ძოგზაურობა. ზამთარში, ქარში; როდესაც გარშემო ეველაფერი თოვლითაა ძოფენილი, ძოგზაურობა საძიძია. ძგზავრს ეგონია, რომ თოვლზე უძიძრათ გადაიკვლის—ერთბაშათ კი ფეხქვეშ თოვლი ეცლება და უფრსკულში ვარდება.

ძოხდება კიდეე რომ ზეძოდან თოვლი ჩამოწვება, ან ძაღალი კლდიდან ძოწყდება თოვლის ზვავი და ხრიალით დაეშვება ძირს, ფესვებიანათ გლეჯავს ხეებს, ანგრევს სახლებს, ქვეშ ძოიყოლიებს ადამიანებს, საქონელს. ამისთანა თოვლის ზვავი ბევრ უბედურებას დაატეხს, ხშირად ძოგზაურებსაც თან ძოიყოლებს.

აი რა საძიშ და გაანსაცდელ ადგილას აამენეს ხენ-ბერნარის ბერებმა თავიანთი ძონასტერი. ძათ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იმ განძრახვით აირჩიეს ამისთანა ადგილი, რომ გზა დაბნეულ მგზავრებს უშველონ.

ყოველ დღე მონასტრის ორი მსახური გადიოდა გზების დასათვალიერებლათ. როდესაც მძაფრი ქარი ავარდებოდა, ნამქერი და ბურუსი არე-მარეს მოედებოდა, ან სადმე შესაძლო იყო თოვლის ზვავის ჩამოწოლა, მაშინ ორი კაცი კი არ მიდიოდა ხაშველათ ბევრნი მიდიოდენ—ნიჩბებით, ჯოხებით, ხაკაცებით, საჭმელ-სასმელებით და ყოველთვის თან გაიძღოლებდენ ძაღლებს.

დიდი ხანია რაც ბერებმა შეასწავლეს ძაღლებს გაჭირებაში ჩავარდნილ მგზავრების შველა. სენ-ბერნარის ძაღლები მეტათ ლამაზები, დიდები არიან, გრძელი ბალნიანი, და ჭკვიანი დინჯი აქვთ. ისინი ძალიან გონიერები არიან და საოცრათ იციან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ალღოს აღება.

ეოველ ძაღლს რომელსაც გზაგნიან გზა დაბნეულ მგზავრების საძებნელათ, ზურგზე აკრავენ თბილ საბანს და ყელზე აბამენ კალათას საჭმელით და ბოთლით ღვინოს. ძაღლი მირბის და თან გარშემო ადგილებს სუნავს. თუ მას გზაზე თოვლის ზვავი შეხვდება—ასუნავს და თუ შეატყობს, რომ თოვლ ქვეშ ადამიანი მოჭყოლია, მაშინვე დაიწყებს თავისი ღონიერი ოთებით თოვლის თხრას და თან ხმა მაღლა ჭყეფს, ყეფაზე ბერები მაშინვე უახლოვდებიან და ნიჩბებით შველიან ამოთხრას. ბერები აწვენენ საკაცეზე და მონასტერში მიაქვთ. ძაღლი კი ისევ მირბის, ისევ სუნავს ადგილს, ისევ ეძებს...

ბევრი ადამიანი გადაარჩინა სიკვდილს ამ ჭკვიანმა ძაღლმა. ყველაზე სახელ განთქმული ძაღლი ბარრი იყო. თორმეტი წელიწადი ცოცხლობდა და ორმოცზე მეტი ადამიანი გადაარჩინა სიკვდილს.

ერთხელ თოვლის ნამქერის შემდეგ ბარრი გამოვიდა მონასტრიდან. დიდ ხანს ეძებდა გზა დაბნეულებს, ბოლოს მიაგნო ადამიანის კვალს და შედგა თოვლის ერთი ზვავის წინ. მოჭყვა თოვლის თხრას და თან ყეფდა. არავინ გამოჩნდა და ბარრი მიხვდა რომ სხვა გზა არ იყო, თვითონ მან უნდა გადაარჩინოს თოვლში ჩამარხული ადამიანი. რაც ძალ-ღონე ჰქონდა მოჭყვა თოვლის თხრას. ბოლოს გამოჩნდა გვამი. ეს გამოდგა დედაკაცი ყმაწვილით. მათ ვერ იგრძნეს რომ ძაღლმა ამოთხარა იგინი. ეტეო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბოდათ, რომ ან სძინავთ და ან უკვე მკვდარნი არიან.

ბარრიმ დასუნა დედა, მერე ბავში, დედას ბავში თბილათ ვაეხვია, ის სუნთქამდა. ძაღლმა დაუწყო ლოკვა, თავისი სხეულით ათბობდა, ეეფდა იმდენ ხანს რომ გააღვიძა, ბავში მოვიდა გონს, დაინახა რომ თავს ადგა ვეებერთელა ჰირუტეკი. მაგრამ სრულებითაც არ შეეშინდა. ბარრი ისე ალერსიანათ შესცქეროდა, რომ ბავშმა ნდობით მოხვია ხელი. ბარრი გაუგორდა გვერდით, თითქოს იწვევდა ზურგზე შემაჯექიო, ბავშვი მართლაც ამ კეთილი ძაღლის ზურგზე აცოცდა. ბარრიმ ფრთხილათ წაიყვანა ბავში, რომელიც თავის ჰაწაწა ხელებით ძას კისერზე მოხვეოდა. ჭკვიანმა ძაღლმა მალე მიირბინა მონასტერში, კბილებით მოჭიდა ზარის თოკს და ხმა ძაღლა ჩამოჭკრა, მოირბინეს ბერებმა და ნახეს, რომ შესავალ კარებში ძაღლი დგას და ზარს რეკავს, მას ზურგზე კი უწევს ცოცხალი ბავში.

ბერებმა ჩამოხსნეს ემაწვილი და მონასტერში შეიყვანეს. ძაღლი კი ეუფით ისევ უკან გაიქცა, თითქოს ამბობდა: მომეეფით, იქ კიდევ სხვა უბედური დარჩაო. ბერებმა საჩქაროთ წაიღეს საკაცეები, თბილი საბნები, ღვინო და გაჰყვეს ბარრის. ძაღლმა მიიყვანა იმ ადგილას, სადაც დატოვა ბავშის დედა. ბერებმა ქალი მოიტანეს მონასტერში, მაგრამ ვეღარა უშველეს რა. მკვდარი იყო. ბავში კი მოჯობინდა და საცხოვრებლათ ბერებთან დარჩა.

როდესაც ბარრი დაბერდა, ღონე გამოელია, ად-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არ შეეძლო სარგებლობის მოტანა—მას სამაგალითოთ ჰკვეებამდენ, ზრუნავდენ მასზე და ისე ეპერობოდენ, როგორც ადამიანს. როდესაც მოკვდა, მისი ტყავისაგან გააკეთეს საფთხული. ახლა ეს საფთხული არის ქალაქ ბერნის მუზეუმში და აქამდის დიდი სასოებით იგონებენ კეთილ, ჭკვიან ძაღლს, რომელმაც გადაარჩინა სიკვდილს ბევრი ადამიანები.

ან. წერეთლისა

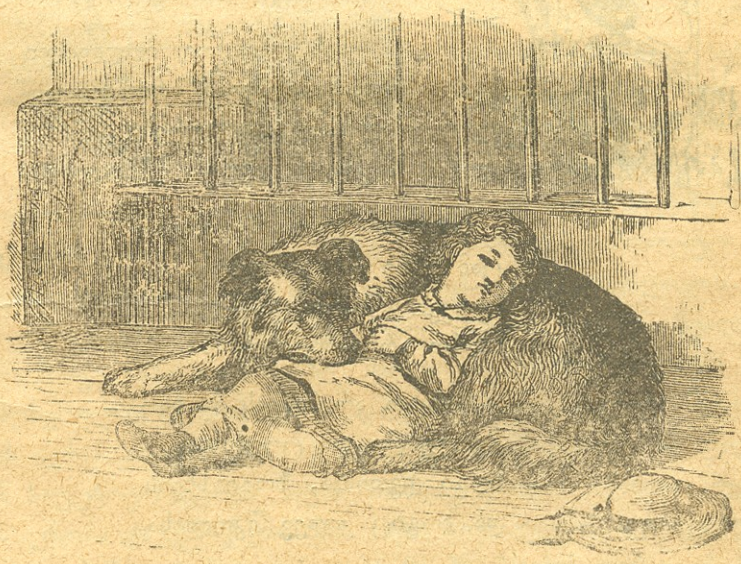

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

გლეხი

უმის ღიღინით მოღლილი
მუდამ მიწასთან ბრძოლითა,
მალიმალ გავიყურები
ზეცისკენ გულის ჩქროლითა:

სანამდის დარი მჭირდება
ცამ პირი მოიკრიალოს,
სეტყვა არსაით დამეცეს,
სარჩო არ გამიტიალოს!

მარტო არ მაწევს მე ხარკი
შვილებისა და ცოლისა,
ზოგი ღვთისაა, ზოგი სხვის
და ზოგიც კიდევ შკოლისა,

თუ მოსავალი კარგი მაქვს,
გულიც მაშინა ფონდება;
და თუ ცამ ხელი ამაღო,
სუყველაც დამიღონდება.

შიო მღვიმელი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

კაპიტანი იანვარი.

კაპიტან იანვრის შუქურა.

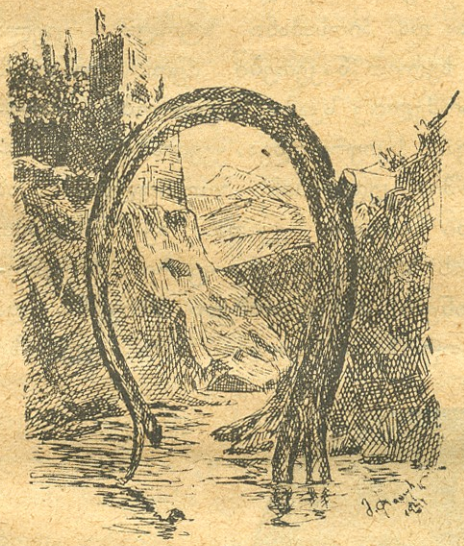

ამ დროს, როდესაც ზღვის პირს კაპიტანი იანვარი და უცხო ცოლ-ქმარი ერთმანერთს შეხვდენ, პატარა შუქურა შინ იყო და ჩვეულებრივათ რაღაცას ფუსფუსებდა, „დედას სკივრს“ ათვალიერებდა. ბავშს ძალიან უყვარდა ამ სკივრში ჩაწყობილ ნივთების დათვალიერება; ისე ეპყრობოდა თითოეულ ამ ნივთს, თითქოს ზღაპრული, საოცნებო რამ ყოფილიყოს. ამ სკივრში ბევრი რამ გაფუჭებულიყო ზღვის მლაშე წყალისაგან. ზოგი ნაზი და ლამაზი შარფი ისე დაჭმუჭვნილიყო და გახუნებულიყო, რომ ჩვარს დამგვანებოდა. მაგრამ შუქურა ამას ვერც კი ამჩნევდა. ის აღტაცებაში მოჰყავდა ამ ნივთების საუცხოვო ფერს. ბავშს თანდაყოლილი ჰქონდა ფერების ცნობა და გემოვნება. მის ასეთ ნიჭს უფრო აცხოველებდა მარტოობაში ყოფნა და საუცხოვო ზღაპრების კითხვა, ის ხშირად წარმოიდგენდა თავის თავს ხან ერთის, ხან მეორე ზღაპრის გმირ-ქალათ. მუდამ დედოფლებს ებაასებოდა, ვითომ და ნამდვილი გმირი. ხშირათ მთელ წარმოდგენას უმართავდა ხოლმე რომელიმე ზღაპრიდან!

შუქურას ოთახი მეტად თავისებური იყო; ის კოშკის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სამხრეთ ნაწილში იმყოფებოდა და ისე იყო გამოზიდული, თითქოს კედელზე მიკრული მერცხლის ბუდეაო; მხოლოთ სანათურებით განსხვავდებოდა ბუდისგან. ამ სანათურებიდან მაყურებელს საუცხოო სანახაობა ეფინებოდა თვალწინ ზღვის გაშლილ ლურჯ სივრცისა.

ოთახის ერთ კუთხეში ბავშის საწოლი იდგა, იმასთან — სკამი, იქვე პატარა კამოდი და პირსაბანი სტოლი. ყველა ეს ბაბუა იანვარის მარჯვე ხელით ნაკეთები იყო. ფანჯრის ქვეშ იდგა დიდი ყუთი, რომელიც სკამის მაგიერობას ასრულებდა. იქვე დედის ძვირფასი სკივრი იდგა. ყველაზე საყურადღებო იყო შუქურას ოთახში კედლების მორთულობა; ამ კედლებზე მრავალი იშვიათი ნივთები ეკიდა. აქ ნახავდით ზღვის ვარსკლავებს, ზღვის ზღარბებს, საოცარი მოყვანილობის და ფერის ლოკოკინებს, ძაფზე ასხმულ მარჯანს და სხვა იშვიათ რამეებს. სანათურზე მიკიდული იყო ყველაზე

საუცხოო ნივთი: რაღაც ბუმბურაზის ყელსაბმელის მზგავსი ნივთი. ეს იყო გრძელ ბაწარზე ასხმული ქოქოსის ნაჭუჭები. სულ ხუთმეტი ცალი. თითოეული წარმოადგენდა თითო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წელიწადს, იანვარის მიერ უდაბურ კუნძულზე გატარებულს, ყოველი მათგანი სხვა და სხვა ნახატებით იყო მოჭრელებული. „როდესაც მე და ჩემი ამხანაგები ზღვამ უდაბურ კუნძულზე გამოგვტყორცნა, იტყოდა ხოლმე კაპიტანი იანვარი, ქოქოსის კაკალი დამწიფებული დაგვიხვდა—როცა კაკალი მეორეთ დამწიფდა, ჩვენ მივხდით, რომ ერთი წელიწადი გასულიყო ჩვენ იქ ყოფნაში. ამ დროს დავიწყე მე ქოქოსის კაკლის ნაჭუჭებზე გასული წლების დანიშვნა. მაშინ არც კი შეგონა, თუ ამდენი ნაჭუჭები შეგროვდებოდა“,—ამ ნაჭუჭებზე სჭრიდა ხოლმე იანვარი სხვა და სხვა ნახატებს: იალქნიან გემებს, ნავებს, ყვავილებს. ხვებს და ყველაფერს, რასაც ხედავდა ხანგრძლივ მარტოობაში. ერთ ნაჭუჭზე ამოჭრილი იყო ცის მნათობები; მზე, მთვარე, ვარსკვლავები.

— რაც უფრო და უფრო მეკარგებოდა უდაბნოდან თავის დაღწევის იმედი, მით უფრო დაჟინებით ეძიებდა ჩემი სული ნუგეშს ციურ მნათობთა შორის. შუქურას განსაკუთრებით უყვარდა ამ ნაჭუჭების კოლლექცია; ყოველ საღამოს, ლოცვის წინ, უთუოთ ემთხვეოდა ხოლმე უზარმაზარ ყელსაბამის პირველსა და უკანასკნელ მძივს, მერე ცხარეთ ევედრებოდა ღმერთს: »დაავიწყე, უფალო. ჩემ ბაბუას ის საშინელი უსიამოვნო დრო, რომელიც მან უდაბურ კუნძულზე გაატარაო“.

შუქურას ოთახში ცხოვრობდა აგრეთვე ქალბატონი. ნაიადა—მისი საყვარელი დედოფალა, რომელიც დანარჩენ ნივთების მზგავსათ, ბაბუას ხელით გაკეთებული იყო. ნაიადა არც ისე ლამაზი ვინმე იყო, მით უფრო რომ წინეთ შუქურას პატარობისას, არა ერთხელ ორხელ მოხვედრია ფიცხი პატრონის მწარე ხელი; შუქურამ ხშირათ იცოდა გაანჩხლება. ნაიადას თმებიც სულ არ მოგაგონებდათ მზეთ-უნახავის ლამაზ ხუჭუჭებს: ზღვის ბალახის მოთელს კონას წარმოადგენდა; ძაფით მომაგრებული თვალებიც საშიშარი სანახავი ჰქონდა. მიუხედავათ ამისა შუქურას მაინც ძალიან უყვარდა თავისი დედოფალა.

ბავში ხედავდა, რომ იმ დღეს ბაბუას არ ეცალა, დარიც იმდენათ ღრუბლიანი იყო, რომ სასეირნოთ წასვლა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აღარ ღირდა, ამიტომ მან შინვე გაიჩინა გასართობი: აირჩია საჭირო ნივთები „დედას სკივრში“ გამოეწყო ჯადო ქალათ და დაიწყო პაწაწა ოთახში ცეკვა-თამაში. თანაც მხიარულათ ეტიტინებოდა თავის ნაიადას, რომელიც სარჩაულაპულივით გაჭიმულიყო სკამზე. მაგრამ ბავში გულით დიასახლისი იყო: მას ერთბაშათ მოაგონდებოდა ხოლმე ქვემო სართულში ცეცხლზე დადგმული წვნიანი და საჩქაროთ ჩაირბენდა დასახედავათ. ბავში რომ ცეცხლთან ფუსფუსებდა, გარეთი კარი წყნარათ გაიღო. ბავში სწრაფათ მიბრუნდა, ბაბუა ეგონა, მაგრამ ბაბუას ნაცვლათ კარებში გამოჩნდა მაღალი, ლამაზი უცხო მანდილოსანი, რომელმაც სიყვარულით დაუწყო ცქერა პატარა ბავშს. შუქურამ მაშინვე იცნო ეს ქალი, გუშინ რომ ისეთი დაჟინებით მიაჩერდა მას გემის ბაქანიდან. ის უძრავათ იდგა და გაკვირვებით უცქეროდა უცხო სტუმარს. მის თვალებში სრულიათ არ იხატებოდა არც საპასუხო ალერსი, არც სიყვარული. პირ იქით: ისინი უკმაყოფილებას და შიშს მეტყველებდენ.

სტუმარი სწრაფათ გაექანა ბავშისაკენ, მერე უცბათ შესდგა და ხელები გაშალა, ბავშს თავისაკენ უხმობდა.

— მე თქვენ ვერც კი გიცნობთ. მკვახეთ უთხრა ბავშმა—იქნება თქვენ დედი ჩემის აჩრდილი ხართ! ყოველ შემთხვევაში, ჯერ დააკაკუნებენ და მერე შედიან ხოლმე სხვის სახლში. მე გუშინაც მოჩვენება მეგონეთ თქვენ, ზემოდან რომ გადმომცქეროდით.

— რათ მოგვიდა თავში ასეთი ახირებული აზრი, ჩემო პაწაწავ, შეეკითხა სტუმარი ქალი.

— იმიტომ რომ თქვენ ძალიან გევხართ დედა ჩემს,—მიუგო ბავშმა.

— არა, ჩემო ძვირფასო, მე მოჩვენება არა ვარ, მე აქ მოვედი შენ სანახავათ—შეიძლება შემოვიდე?

შუქურა გაწითლდა და მორცხვათ დახარა თავი. მას მოაგონდა ბაბუას დარიგება—ყველას თავაზიანათ უნდა მოეპყრაო, ის დამნაშავეთ გრძნობდა თავს, რომ ასე მოეპყრა ამ უცხო სტუმარს, საჩქაროთ შესთავაზა სკამი მანდილოსანს და მორიდებით უთხრა:

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— გთხოვთ დაბრძანდეთ!

მანდილოსანი დაჯდა და ბავშვი თავისკენ მიიზიდა.

— შენ მგონი სადილს ამზადებდი, მე რომ შემოვედი? დიასახლისობა იცი, ჰკითხა სტუმარმა ალერსიანათ.

— მე ყოველთვის თვითონ ვამზადებ ხოლმე სადილ-ვახშამს ბაბუასათვის, არც კი ვიცი, რას ქვია „დიასახლისობა“—მე მიყვარს თამაშობა, მე დედოფალა მყავს, სხვა სათამაშოებიც მაქვს—შეგიძლიანთ ითამაშოთ ჩემთან?.

— მე მყავდა ძვირფასი და. მე და ის მუდამ ერთად ვთამაშობდით პატარაობისას და ძალიან ბედნიერათ ვატარებდით დროს, მიუგო სტუმარმა ქალმა. გინდა მოგიყვე ჩემი დის ამბავს?

— მინდა,, უპასუხა შუქურამ, რომელიც ცნობის მოყვარეობით უცქეროდა სტუმარს. თქვენი და პატარა ქალი იყო?

— ჰო, ჩემო კარგო! იმას შავი თმა ქონდა და ლურჯი თვალები, სულ იმისთანა თვალები, როგორიც შენა გაქვს, ჩვენ არასოდეს ერთმანეთს არ დავშორებივართ პატარობისას და ძალიან ბედნიერათ ვცხოვრობდით. როცა დიდები გავხდით, ჩემი და ჩემზე ადრე გათხოვდა, მალე შეეძინა პატარა ქალი, რომელსაც იზაბელა დაარქვა.

— მე კი შუქურას მეძახიან, შენიშნა ბავშვმა: სხვა სახელი არც კი მაქვს—ბაბუას შუქურას მეძახის ყველა.

— ჩემი დის ქმრის სახელი იყო გუგო მენარდი. შენ არასოდეს გაგიგონია ეს გვარი, ჩემო გოგონავ?

— არასოდეს არ გამიგონია ასეთი გვარი, მიუგო ბავშვმა,

— ჩემ დას კი ელენე ერქვა, განაგრძობდა სტუმარი.

— დედასაც ელენე ერქვა, დასძინა შუქურამ.

სტუმრის ხელი, რომელიც ბავშს წელზე ქონდა მოხვეული, შესამჩნევათ ათრთოლდა ამ სიტყვების გაგონებაზე.

შუქურა მაინც ვერაფერს მიმხვდარიყო. სტუმრის სახეზე ბავშვმა ცრემლები შენიშნა და გაკვირვებით შეეკითხა: რა გატირებთ.

— აბა, გამიგონე, რა მოხდა შემდეგ, განაგრძობდა ქალი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და თან ცრემლებს იწმენდა:

ჩემი და ქმარ—შვილიანათ ამერიკიდან ევროპაში გაემგზავრა. მთელი ზაფხულს იმოგზავრეს იმათ შვეიცრიაში და სხვა მშვენიერ ქვეყნებში. სექტემბერში გამობრუნდენ ისევ ამერიკისაკენ. მაგრამ ის გემი, რომლითაც ესენი მოდიოდენ, არასოდეს აღარ დაბრუნებულა უკან: ის დაიღუპა ერთ საშინელ ღამეს, რომელმაც სხვა ბევრი გემებიც იმსხვერპლა.

— დედა და მამაც ზღვაში დაიხრჩვენ, წამოიძახა ბავშმა.— იმათი გემი დაეჯახა ერთ აქაურ კლდეს საშინელ ქარიშხალის დროს. იქნებ ეს იგივე ქარიშხალი იყო? რატომ ასე სხვა ნაირათ მიცქერით? ჰკითხა ბავშმა და ცდილობდა თავი დაეღწია უცხო ქალის მკლავებისაგან, მაგრამ სტუმარი კიდევ უფრო იკრავდა გულში პატარა ქალს.

— ჩემო ძვირფასო გოგონავ, წარმოსთქვა ქალმა, თან ღაპაღუპით აფრქვევდა ცრემლებს, მე შენ სწორეთ იმ ღამის ამბავს მოგითხრობ, როცა დედი შენის გემი დაიღუპა. ჩემი ძვირფასი და შენი დედა იყო და შენ ჩემი ძვირფასი დისწული ხარ, ჩემი იზაბელა! არ ვიცი, რა რიგად უნდა ვუმადლიდე ღმერთს, რომ მან შენი თავი ასე მოულოდნელათ შემახვედრა მითხარი, ჩემო პაწაწავ, ხომ შეიყვარებ შენ დედიდას? ხომ მომცემ ნებას მიყვარდე, ისე გეალერსებოდე, როგორც ჩემ შვილებს? ხომ დათანხმდები დედის მაგიერობა გაგიწიო?

შუქურა ღრმათ ჩაფიქრებული სდუმდა. ის აღარ გაურრბოდა დედიდას ალერსს. მაგრამ თვითონ კი არ ეალერსებოდა მისი სახე ხან ალმურათ აინთებოდა, ხან გაფითრდებოდა. ბავში აჩქარებით სუნთქავდა. მხოლოდ ამ სუნთქვით ეტყობოდა, რომ ისიც ძალიან ღელავდა.

ცოტა ხნის შემდეგ ბავშმა შეხედა დედიდას, ლოყაზე ნაზათ ხელი მოუსვა და წყნარათ ჰკითხა:

— რა გატირებთ? დედაზე სტირით? ბაბუა ხომ მეუბნება დედა ზეცასაა, ღმერთთან, ის იქ კარგათ არისო.

— ჰო, ჩემო პაწიავ; ბაბუა სწორეთ სიმართლეს გეუბნება, მიუგო ქალბატონმა მორტონმა.—მეც მეტს აღარ ვიტირებ. ამ სიტყვებზე გაიცინა და ცრემლიანი სახე მოიწმინდა.

— შენ მაინც არ მიპასუხე ჩემ კითხვაზე: შეგიყვარდე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბი თუ არა.

— თუ რომ ბაბუას ეყვარებით, მეც შემიყვარდებით. მართლა, სადაა ბაბუა, რატომ აქ არ არის! შეშინებული სახით იკითხა ბავშმა.

თითქოს ბავშის საპასუხოთ იმავე წუთას მოისმა გარედან რამდენიმე ადამიანის ფეხის ხმა, კარი გაიღო და ოთახში შემოვიდენ ბატ. მორტონი, პასტორი და ბაბუა იანვარი. მოხუცმა მეზღვაურმა თავაზიანათ მიაწოდა სტუმრებს სკამები და ცეცხლისაკენ მიიპატიჟა, თვითონ კი ოთახის მეორე კუთხეში გაჩერდა კედელთან.

მოხუცს ხელში თავისი დაჩენჩილი ქუდი ეჭირა და თითქოს დიდი ყურადღებით ათვალიერებდა ამ ქუდს... ბავშის თვის არც ერთხელ არ შეუხედავს, თუმცა ამავე დროს არც ერთი მისი მოძრაობა არ გამოპარვია მოხუცის თვალს.

— ჯორჯ! სიხარულით შესძახა ქმარს ქ—მა მორტონმა, აი ჩვენი ძვირფასი დისწული! ეს შემპირდა, რომ შემიყვარებს, შენ ძიაც უნდა გიყვარდეს, ჩემო პაწიავ, მიუბრუნდა ის შუქურას. შენი ძია კეთილი კაცია, მიდი, აკოცე, იზაბელა!

შუქურა მორჩილებით მივიდა ბიძასთან, რომელმაც აკოცა ბავშს და მიუალერსა. მორტონს უნდოდა მუხლზე დაესვა ბავში, მაგრამ ის ელვასავით მოსწყდა და გაეშურა იმ ადგილს, სადაც უძრავათ იდგა ბაბუა მისი. მან სწრაფათ წაავლო ხელი მოხუცის ხელს და მაგრათ აკოცა.

მე ამისი შვილი ვარ, ხმა-მაღლა განაცხადა ბავშმა და თამამათ გადახედა ყველას. რატომ მეძახით თქვენ „ჩემო“, ბავშმა შენიშნა დედიდას სახის მოღრუბლვა და დაუმატა:

— თქვენც მეყვარებით, დედიდა იზაბელა, მაგრამ როგორ შემიძლიან თქვენი შვილიც ვიყო და ბაბუასიც? მე ბაბუნის შუქურა ვარ, აი ვინა ვარ მე! ორთავენი მეყვარებით ამ სიტყვებზე მან შეხედა თავის ბაბუას და ამ შეხედვაში უსაზღვრო სიყვარული გამოხატა, მაგრამ მოხუცი უძრავათ იდგა და დაჟინებით იცქირებოდა ძირს. მხოლოდ მისი მზისაგან დამწვარი ხელის კანკალი ამჟღავნებდა იმის შინაგანს მღელვარებას იმ დროს, როცა ის ვითომ სრულიათ დამშვიდებული ეუბნებოდა თავის ნაშვილევს:

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— წყნარა, წყნარა, ჩემო პაწიავ!

საერთო დუმილი ჩამოვარდა. პასტორმა სხვებზე ადრე დაარღვიეს დუმილი. მან დამამშვიდებელი კილოთი დაიწყო:

— ძვირფაწო ბავშო! შენც მიხვდები, რომ ყველანი, ვინც დღეს აქ შეკრებილან, ცდილობენ მხოლოდ იმას, რომ შენ ბედნიერი იყო. დღემდის შენ იყავი მორჩილი და მოყვარული შვილი იმ ადამიანისა, რომელმაც ნამდვილი მამობა გაგიწია. ასეთი მამა იშვიათათ მოიძებნება ნამდვილ მამებშიაც მაგრამ სისხლით ნათესაობა მაინც იმდენათ წმინდაა, რომ მას ან გარიში უნდა გაუწიოთ. მშობლების შემდეგ ვინდაა ჩვენი მახლობელი ნათესავი, თუ არ დედიდა! მოვილაპარაკეთ კიდევაც ბაბუა შენმა და შენმა ნათესავებმა. შენი დედიდა უზომოთ ბედნიერია, რომ გიპოვა. უნდა დედის მაგიერება გაგიწიოს და აგზარდოს თავის შვილებთან ერთად. თავ და პირველათ შეიძლება მოგწყინდეს კიდეც, ბაბუას გაშორება გაგიჭირდეს, მაგრამ შენ ჭკვიანი გოგონა ხარ და ადვილათ გაიგებ, რომ ეს შენთვის უმჯობესია, რომ საქმე შენ მომავალ ბედნიერებას ეხება.

ქალბატონი მორტონი და მისი მეუღლე გულის-ძგერით შესაცქეროდენ ხან პატარა ბავშს, ხან უძრავათ მდგომ მოხუცს.

შუქურას სახე ამ დროს საოცრათ იცვლებოდა! ის ხან ალმურივით აინთებოდა, ხან სანთელივით გაყვითლდებოდა, თვალებში კი რაღაც სხვა ნაირი, არა ჩვეულებრივი ნაპერწკალი კვესავდა.

— თქვენ შეგიძლიათ მომკლათ და წაიღოთ აქედან ჩემი გვამი, ცოცხალი კი მე არასოდეს არ მივატოვებ ჩემ ბაბუას. ამ სიტყვების წარმოთქმაზე ბავშმა თვალები მიაპყრო დედიდას და ბიძას, თითქოს მართლა ელოდა—ესაა მომვარდებიან და მამკლავენო.

— ჩემო ძვირფასო მტრედო! წარმოსთქვა ქ-მა მორტონმა. დამიჯერე, მე თვითონ ძალიან მემძიმება შენი აქედან წაყვანა; ვიტანჯები, რომ წარმოვიდგენ შენსა და შენი კეთილი ბაბუას დაშორებას, მაგრამ ეს ხომ აუცილებელია! თვითონ იფიქრე, ჩემო კარგო; სანამ პატარა ხარ, კიდევ შეიძლება ისე იცხოვრო, როგორც ახლა ცხოვრობ. მაგრამ გავა დრო და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენ თვითონ ინანებ, რომ სხვა ბავშებივით არ სწავლობ, გარდა ამისა შენ აქ ტოლ-ამხანაგები არ გყავს, მარტოთ-მარტო იზრდები. ჩვენთან კი ჩემი შვილების სიყვარული და მეგობრობა მოგელის. ჩემთვის და ჩემი ქმრისთვის შენ იქნები უძვირფასესი, საყვარელი შვილი.

— თუ მე მოვკვდები, ჩემთვის სულერთია ვისაც უნდა ვუყვარდე. მე კი, იცოდეთ, მოვკვდები, თუ ბაბუას დავშორდი, ისევ ისე გაბედულათ გაიმეორა ბავშმა.

— შეაგონეთ ბავშს ის, რაც მე მითხარით თქვენ, კაპიტანო! ვედრების კილოთი მიმართა ქალბატონმა მორტონმა მოხუც მეზღვაურს. უთხარით, რომ თვითონ თქვენი სურვილიც არის ბავშის ჩვენ ოჯახში წაყვანა. მოხუცს ეტყობოდა დიდის გაჭირვებით იბრუნებდა სულს. ის დიდხანს ხმას ვერ იღებდა. ბოლოს, როგორც იყო, დასძლია მღელვარებას და ვითომც დამშვიდებული ხმით წარმოსთქვა, თუმცა ამ დროს მთელი მისი ძლიერი ტანი ისე კანკალებდა, როგორც გამხმარი ფოთოლი ტოტზე.

— ჩემო ნათელო შუქურავ! გახსოვს, რა ხშირად ვლაპარაკობდით მე და შენ იმაზე, თუ ვინ უნდა ყოფილიყვენ შენი მშობლები, შენი ახლო ნათესავები... ხომ ხედავ, ახლა გამოჩდენ შენი... ნათესავები... შენი მოკეთეები... შენ იმათთან უნდა იცხოვრო, იმათთან აღიზარდო—ეს ცხადია. აქამდი შენ ჩემი სახლის სიხარული და მხიარულება იყავი; ახლა შენ შენი მოვალეობა უნდა შეასრულო შენი ოჯახის წინაშე. მე მუდამ შენზე ვიფიქრებ და ვიცი შენც არ დამივიწყებ. მე აქ არა მიშავს-რა მარტოობით.. ბებრებს უყვართ მარტოობა და მოსვენება.. მეც გავუძლებ ასეთ ცხოვრებას...

ხმა ჩაუწყდა საბრალო მოხუცს, მას აღარ ჰქონდა მეტი ლაპარაკის ღონე. მისი მკერდი მძლავრათ ღელავდა.

— მაშ შენ მე მაგდებ, ჩემო ბაბუა? დაიყვირა ბავშმა ისეთი სასოწარკვეთილებით, რომ ყველა შეკრთა. შემომხედე, ჩემო ბაბუა, შემომხედე პირდაპირ! მე მინდა პირდაპირ შემომხედო. ამ სიტყვებზე ბავშმა გამოსტაცა ბაბუას ხელიდან ქუდი, სწრაფათ შეაგდო ცეცხლში! თვითონ წაავლო ხელი ბაბუას ხელს და ამით აიძულა ის მისთვის პირდაპირ შეეხედნა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

— თვითონ შენი სურვილია, რომ მე შენ გაგშორდე? გინდა, რომ მე შენ მიგატოვო, ჩასციებოდა ის აღელვებულ მოხუცს.

— აი რა გითხრა, ჩემო პაწაწავ! მე ხომ თან და თან ვბერდები, ღონე მერთმევა... სადღა შემიძლია, ჩემო ძვირფასო, შენი მოვლა—პატრონობა... ამიტომაც ვფიქრობ, შენთვის უმჯობესი იქნება წახვიდე...

— შენ ტყუილს ამბობ, ბაბუა, ხმა მაღლა დაიყვირა ბავშმა და სანამ იქ მყოფნი გონს მოვიდოდნენ, ის შეხტა ფანჯრის თაროზე, გადახტა გადაღმა და გაქრა.

კაპიტანი ულონოთ დაეშვა მახლობელ სკამზე.

— დიახ, ბატონებო, ბავში მართალია—სთქვა მან ძლივს გასაგონი ხმით:—მე ვიცრუვე. ვიცრუე ღვთის წინაშეც, ამ ბავშის წინაშეც, ღმერთმა მაპატიოს ეს სიცრუე, მაპატიოს ამ ძვირფასმა ანგელოზმაც. ღრმა სიჩუმე ჩამოვარდა ამ სიტყვე-

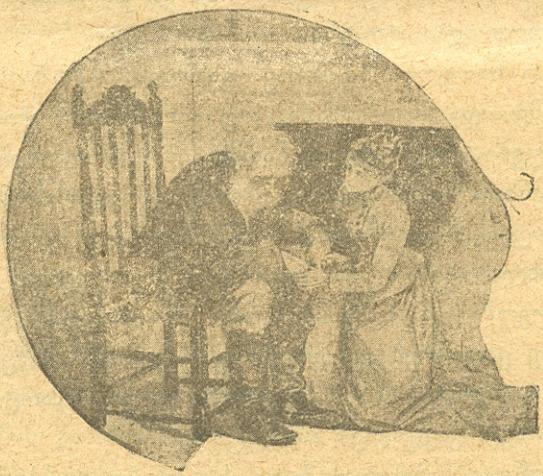

ბის შემდეგ. მორტონმა ანიშნა ცოლს მასთან მისულიყო და წყნარათ უთხრა:

— იზაბელა! მე აღარ შემიძლია ამ საქმეში კიდევ ჩავერიო! თუ შენ იგივე ქალი ხარ, რომელსაც მე ამდენი ხანია ვიცნობ, მიხვალ ამ მოხუცთან და გაუცხადებ, რომ ბავშს არ წაიყვან, მას დაუტოვებ. მე მგონი მზად ვარ ერთი ჩემი საკუთარი შვილიც მივცე ამ უცნაურ მოხუცს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თვალცრემლიანმა ცოლმა ალერსიანათ გაუღიმა ქმარს, მერე მივიდა მოხუც მეზღვაურთან, წყნარათ მოიხარა მუხლი მის გვერდით, აიღო მოხუცის ორივე ხელი და ალერსიანათ მიმართა:

— ძვირფასო კაპიტანო! მე დარწმუნებული ვარ თქვენი უმანკო სიცრუე გეპატიებათ, მე კი გეტყვით: ღმერთმა ნუ მაპატიოს ნურასოდეს ჩემი თქვენდამი შეცოდება, თუ რომ როდისმე კიდევ მოვინდომო დაგაშოროთ ძვირფას ბავშს, რომელიც თვით ღმერთს უჩუქებია თქვენთვის.

შემოდგომის საღამოს თბილი და რბილი ზღვის სუფთა ჰაერი საამოთ ეფინებოდა იქაურობას; ოდნავ შესამჩნევი ბურუსი ფარავდა გაშლილ ზღვის სივრცეს და კანდელის კოშკსაც.

სტუმრები წასულიყვნენ კიდეც.

კაპიტანი იანვარი ცეცხლის პირას იჯდა თავის დიდ სავარძელში. ღია ფანჯარაში უხვად შემოდიოდა ზაფხულის ჰაერივით დამტკბარი ზღვის ჰაერი. მოხუცი ჩუმათ ლოცულობდა და მადლობას სწირავდა უფალს მისი ახალი ბედნიერებისათვის.

უცბათ ფანჯრის გადაღმა მსუბუქ ლანდივით გაიელვა ვიღაცამ, იმწამსვე შემოცქრიალდა პატარა გოგონა და ბაბუას ჩაეკონა.

ბაბუნი, წარმოსთქვა ბავშმა, ხანგრძლივი, სანეტარო სიჩუმის შემდეგ—მაპატივე, რომ შენი ძველი ქუდი დაგიწვი!..

ნ. შ

(დასასრული შემდეგში).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სპარტაკი.

IV

ბარტაკი თავის დროზე არა ჩვეულებრივი კაცი იყო. მისი გარეგნული მოყვანილობა იზიდავდა ხალხს. იყო მაღალი, წამოსადეგი, მშვენიერი შეხედულობის ვაჟკაცი, გრძელი ქერა თმით და სქელი წვერ-ულვაშით. ლურჯ ფართო თვალებში მუდამ ეხატებოდა სიმშვიდე და უმაღლესი კეთილშობილება. ამის გარდა სპარტაკი ერჩეოდა თავისი არაჩვეულებრივი ღონით, თავგანწირული მამაცობით. ძველათ ასეთს სრულს და ყოველისფერით შემკულს ადამიანს პირდაპირ აღმერთებდენ. მართლაც გასაღმერთებელი იყო სპარტაკი. მის გარეგნულ სილამაზეს თან დართობოდა სულის სიმშვენიერე. გული მისი უსაზღვრო სათნოებისა და სიყვარულის ზღვა იყო. ბუნებრივათ ნათელი, გონებით დაჯილდოვებული იგი ადვილათ ითვისებდა ყოველისფერს, იცოდა ყველაფერი ის, რაც იმდროის განათლებულ ადამიანს მოეთხოვებოდა. მას სძულდა უსამართლობა, პატივსა სცემდა სამართლიანობას. ყველა ხალხს თანასწორებათ სთვლიდა. ხალხის დაყოფა მონებათ და თავისუფლებათ როგორღაც გაუგებარი იყო მისთვის. ეს საკითხი მთელის არსებით აშფოთებდა მის სულსა და გულს. იგი მზათ იყო ამ საკითხისთვის ყოველისფერი გაეწირა, თვით სიცოცხლეც კი. რომაელთაგან მას კარგი წარჩინება ელოდა, მრავალი საჩუქარი, თუ კი მათს ლეგიონებში ჩაეწერებოდა ახალ-ახალი ქვეყნების დასაპყრობათ, მაგრამ ყოველი მაცდურება ამაო იყო, ვერ მოისყიდავდა მის სპეტაკს გულს. ახლა დაუმატეთ ისიც, რომ სპარტაკი არა მარტო საკვირველი ენერგიის ადამიანი იყო, იმავე დროს საუკეთესო მჭერმეტყვე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლიც და მაშინ მიხვდებით, თუ რატომ იყო, რომ ყოველი მისი სიტყვა ანდამატურათ იზიდავდა არა მარტო ბედით განწირულ მონებს, თვით თავის მტრებსაც კი ჰხიბლავდა, აჯადოვებდა, უნებურად ახდენდა კეთილშობილურს გავლენას.

სპარტაკის სამშობლო ფრაკია იყო, ბალკანეთის ნახევარ კუნძულზე. როდესაც რომაელები დაეცნენ ამ ქვეყანას, სპარტაკი თავის მემამულეთა ჯარებში ვეფხსავით იბრძოდა, ვიდრე დაჭრილი ერთ მარცხ ბრძოლის შემდეგ თავისიანებთან ერთად ტყვეთ არ ჩაუვარდა გამარჯვებულთ. რომაელები განცვიფრებულნი იყვენ მისი მამაცობით. ამიტომ იყო რომ სასიკვდილოთ ვერ გაიმეტეს, ჭრილობა მოურჩინეს და თავიანთ ჯარებში მოწინავე მებრძოლთა შორის ჩააყენეს. სპარტაკმა გაამართლა მათი ნდობა და რამდენიმე ომში თავი ისახელა, რის გამოც მალე დააჯილდოვეს და ათის თაობაც მიანიჭეს. შესაძლებელი იყო სპარტაკი რომაელი მამულიშვილი გამხდარიყო, რომ მას ბრძოლა მუდამ სხვა ტომის ხალხებთან მიხდომოდა. შესაძლებელი იყო ისიც, რომ მალე მთელი ლაშქრის სარდლობაც მიენიჭებინათ მისთვის, მაგრამ ეს ასე არ მოხდა. ერთ სამწუხარო და მეტად უმადურ ამბის გამო: რომაელებმა ხელახლად დაიწყეს ლაშქრობა სპარტაკის სამშობლო ქვეყნისაკენ და მასაც უბრძანეს თავისი რაზმით მონაწილეობა მიეღო ამ ლაშქრობაში. შეძრწუნებულმა სპარტაკმა, აღარ იცოდა რა ექნა, როგორ ეშველნა თავისთვის, როგორ აემართნა მახვილი საყვარელ მშობლის გასაგმირავათ. მან ვერ მოითმინა ასეთი უსამართლობა და ფიცხელ ბრძოლის დროს უეცრივ ხმალი იბრუნა, ფრაკიელთ გვერდში ამოუდგა და რომაელთ ლეგიონებს გადაერია. იგი არ უფრთხილდებოდა თავს. უნდოდა სწორეთ ისეთს ადგილას მოხვედრილიყო, სადაც შეეძლებოდათ მისი მოკვლა. მაგრამ ბედმა თითქოს დასცინა მის კეთილშობილურს განზრახვას და ამ მეორე ომშიც დაჭრილი კვლავ ტყვედ ჩაუვარდა რომაელებს. რომაულ კანონით ეხლა მას სიკვდილით დასჯა ეკუთვნოდა, მაგრამ რაღაცა წყალობით, ალბათ იმის ვაჟკაცობის გამოისად თუ, ეხლაც იპატიეს და სასჯელათ გლადიატორთა რიცხვში მოაქ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ციეს. ამ დროიდან დაიწყო სპარტაკისათვის ახალი დრო, ახალი ხანა, აქედან იწყება მის კეთილშობილურ განზრახვათა გამოსავალ გზის ძიება, რასაც შემდეგში უნდა შეერყია სვეტბედ მორჭმულ დიდი რომის მყუდროება და თავაწყვეტილი მეჯლისი.

V

სპარტაკს საწადელის მიღწევაში დიდათ შეუწყო ხელი მასწავლებელმა, რომელმაც ორი წლის განმავლობაში მთელი იტალიის ქალაქები შემოატარა და ასჯერ მეტათ მიაღებინა მონაწილეობა სხვა ქვეყნის გლადიატორებთან ბრძოლაში, იგი რაღაცა მანქანებით უვნებლათ გამოდიოდა. მალე თითქმის ყოველ ქალაქში იცნობდენ მას როგორც უძლეველს ფალავანს და საუცხოვო მოფარიკეს. არც ერთ ბრძოლაში მას არ მიუღია სერიოზული ჭრილობა. მის შესახებ ლექსების სიმღერას მიჰყვეს ხელი. მრავალი ლეგენდა და ზღაპრული თქმულებანი გადაჭარბებულათ დაასკვნიდენ მის უძლეველობას.

მისი სახელის შესახებ ბევრი რამ უამბეს ამ დროს რომის სახელოვან დიქტატორს სულლას. მან მოიწადინა მისი ნახვა. ამიტომ რომშივე გამართა მან დიდებული დღესასწაული, სადაც ბრძოლაში მონაწილეობას მიაღებინებდენ სპარტაკს და ყველა საუკეთესო გლადიატორებს.

დილა ადრიან აუარებელი ხალხი მიაწყდა ცირკის კარებს. ბავლა ადარ იყო, სულლას და დიდებულთ სადღესასწაულო ლიმი დაჰქროდათ ტუჩებზე. სანაძლეოს სდებდნენ, რომ სპარტაკი დამარცხებული გამოვიდოდა ამ ბრძოლაში. მაგრამ სპარტაკმა ნამდვილი სასწაული მოახდინა. მის მარჯვე ფეხ-მარდ ფარიკობას აღტაცებაში მოჰყავდა გამარჯვებით დამთვრალი მედიდური სულლა. მოწინააღმდეგეთ ერთის შეტევით აქროლდა ლანდათ. დღესაც, როგორც ყოველთვის, იგი გამარჯვებული გამოვიდა. მაყურებელნი ყიჟინით და მოწონებით თანტაშს უკრავდენ, თანაც მოითხოვდენ მამაც გლადიატორისთვის უსათუოდ თავისუფლება მიენიჭებინათ. სპარტაკს თვითონვე არ სჯეროდა თავის ბედისა, როდესაც თავისი თავი კვ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლავ თავისუფლათ წარმოიდგინა. სიზმარეულს მდგომარეობიდან როცა გამოვიდა და მართლა თავისუფლებაში დაარწმუნეს, უცბად მოიღრუბლა, კეთილშობილურს მის შუბლს სევდის ნაღველი გადაეფარა. ეხლა უფრო, ვიდრე მონობაში, უზომოდ აკვნესდა მისი გული. მას არ აკმაყოფილებდა პირადი ბედნიერება. იგი, მართალია თავისუფალი იყო, მაგრამ მისი ამხანაგები კვლავ უღელში რჩებოდენ. მანქანებრივ იბრძოდენ სხვათა გულისთქმათა დასაკმაყოფილებლათ. და სპარტაკმაც ალარ მოისურვა სამშობლოში დაბრუნება, ყველასთან ერთად ტანჯვა-წამება, ან ყველასთან ერთად სამშობლოს გულში ბედნიერი სიკვდილი, მონობის უღელ ახდით, თავისუფლათ. არა რომელიმე მწირ მეუდაბნოესავით ეული სახით, არამედ ამ გაწამებულთა ლაშქრის მეთაურად სურდა შესულიყო სამშობლოს კიდე-საზღვრებში, რომ დედებისთვის მათი შვილები დაებრუნებინა, ცოლთათვის ქმრები, ხოლო შვილებისთვის მამა-პატრონი. ამიტომაც განთავისუფლების დღეიდანვე იგი მიეცა საიდუმლო ნაღველს, საიდუმლო ფიქრებს და ზრახვათ, რომელნიც შორიდან ხელის ქნევით ბევრ რამეს ჰპირდებოდენ მავრამ თანაც სიკვდილით ემუქრებოდენ, თუ კადნიერებას თან სათანადო ძალას არ მიაყოლებდა.

ფარულ ზრახვათა განსახორციელებლათ მან დაიწყო მოზრდილთა ძებნა. იგი ყოველ დღე დადიოდა რომის სხვა და სხვა კუთხეში, სადაც სკოლები ბლომად იყო გლადიატორთა გასაწრთვნელათ. სკოლებს გარდა მას ნახავდით სამეკიტნოებში, სარდაფებში, ერთი სიტყვით, ყოველგან, სადაც კი გლადიატორებს უყვარდათ თავის მოყრა. გლადიატორთა შორის იგი ერთის შეხედვით სცნობდა ვინ უფრო გამოადგებოდა, მას ცალკე იხმობდა, ამხნევებდა, გაიამხანაგებდა, თავისუფლების ნექტარს მოაწყობდა და შურის საძიებლათ განამზადებდა: „რომმა ყოველისფერი წაგვართვა, რის წართმევაც კი შეეძლო, ეუბნებოდა იგი. მან ჰაერისა და სინათლის მეტი წილად ალარა გვარგუნა რა, უეჭველია ამასაც გამოგვტაცებდა მახვილის წვერით, თუ კი ამის წართმევა მის ხელთ იყოს! მაგრამ უნდა დაეცეს ძლიერი, შური ვიძიოთ ყველამ! მას უფლება არა აქვს ქვეყნიერება ჩანთქას, ჩაყლაპოს. თუ ერთსულოვნობა იქნე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბა, ჩვენ შეგვეძლება მის რკინის კარების შელეწვა, და უძლეველის დამხობა. უმჯობესია დავიხოცოთ, ვიდრე ასე შერცხვენილნი ვატარებდეთ მონობის უღელს. სიკვდილი ჯალათებს! სამშობლო და თავისუფლება ან და სიკვდილი ვაჟკაცური!"

გატაცებით უსმენდენ მონები სპარტაკის მგზნობიერს სიტყვებს. აცახცახებულნი ცეცხლათ ეგზნებოდენ, თვალებში შეჰყურებდენ და მასში ელოდენ მხსნელს, დიად წინამძღვარს. რომელსაც კეთილშობილურ განზრახვასთან ერთად დიადი რწმენა და ძალაც შესწევდა, რომ ყოველივესფერს კეთილად დააგვირგვინებდა. და აი, მის სიტყვებს ესენიც თავ-თავიანთ ამხანაგებს გადასცემდენ, ვისაც ვერ შეეძლო პირადათ ნახვა და მოსმენა საშიში, მაგრამ მეტათ მიმზიდველი, სიტყვებისა.

მალე რომის ყველა ქალაქში მონათა შორის შეიქმნა ჩურჩული. მართალია, გარეგნულად თითქოს ყოველისფერი ჩვეულებრივად მიმდინარეობდა, თითქო არაფერი ცვლილება არ მომხდარიყო. მაგრამ ჰაერში სუნი ტრიალებდა, რომ რაღაც არაჩვეულებრივი და მოულოდნელი მეხი უნდა დასტყდომოდათ ქვეყნის მბრძანებლებს. სპარტაკის რჩევის თანახმათ, ყველა სკოლებში დაარსდა ფარული წრეები, სადაც შეშოლებული ჰქონდათ საიდუმლო ნიშნები, რომ ვერც მასწავლებელს და ვერც გარეშე მაყურებელთ ვერ გაეგოთ, რა სამზადისში იყვენ მათ მიერ აბუჩათ აგდებული მონები.

თავისუფლების წყურვილმა მალე გაიტაცა შეთქმულნი. სჩქარობდენ რომ სპარტაკს მალე გამოეყვანა საბრძოლველათ, მაგრამ წინდახედული მესვეური ძრიელ ფრთხილობდა; მას კარგათ ესმოდა, რომ თავისუფლება სათამაშო ნივთი არ იყო, რომ მისკენ გადასადგმელი ნაბიჯი ათასჯერ უნდა აწონილ-დაწონილიყო, თორემ მათ წინაშე, ვინც ხმლის წვერის სიმკვეთრეზე შეაგდეს ქვეყნიერების ბედ-ილბალი, ასე ადვილათ ვერ დაამარცხებენ, პირიქით, აჩქარებით მათ შეეძლოთ ყოველისფერს სამუდამოთ გამოსთხოვებოდენ.

VI

რომის მმართველობის ყურამდისაც მიაღწია გლადიატორების შეთქმულობის ამბავმა, მაგრამ რომაელები შეჩვეულნი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იყვნენ გამარჯვებებს და ვერც კი წარმოიდგენდენ, თუ ვინმე წარბს შეუხრიდა, მით უმეტეს მონების მუქარას რა ყურადღებას მიაქცევდენ? ზვიადნი, სვე-ბედ მორჭმულნი მათ თავის თანასწორად არასოდეს არ სთვლიდენ, წინააღმდეგობის გაწევა კი მხოლოთ სწორის მხრით თუ შეიძლებოდა.

„როგორ გაჰბედავენ იარაღის აღებას ჩვენს წინააღმდეგ, — ამბობდენ რომაელები, — ჩვენმა ჯარებმა ქვეყნიერება დაიპყრეს და ეგენი გამოდიან ძლევამოსილთა დასამცირებლათ? სჯობს, რომ დასდუმდენ, თუ გაჰბედავენ, სასტიკი შურისძიების მახვილით განიგმირებიან!«.

სპარტაკი ყურსაც არ ათხოვებდა მათს მუქარას, არც თუ დროს ჰკარგავდა. იგი დაუღალავათ ერთი გლადიატორის სკოლიდან მეორეში გადადიოდა, ყველგან იჩენდა მომხრეებს, ენერგით სავსე ვაჟკაცებს. ყველაზე მრავალი თანამგრძნობნი კაპუაში ჰპოვა, სადაც აუარებელი გლადიატორები ჰყავდათ რომაელებს მოგროვილი გასაწრთვნელათ. აი, სწორედ აქედან დაიწყო სპარტაკმა თავის იდეალების განხორციელება, პირველათ აქ ააფრიალა აჯანყების დროშა. იგი პირველად კაპუის სასწავლებელში შედის როგორც გლადიატორების მწვრთნელი, როგორც ფარიკობის საუცხოვო მასწავლებელი. შესვლისთანავე გლადიატორთა შორის საზოგადო სიყვარული გამოიწვია. ყველას ღრმად სწამდა მისი ჭკუა, კეთილშობილი განზრახვანი და მზად იყვენ მისი თხოვნით ცეცხლში თუ აღელვებულ ზღვაში გადაცვივნულიყვენ. საუბედურო‌ოდ გლადიატორებს იარაღი არა ჰქონდათ. რომაელები საზოგადოთ იარაღს მაშინ აძლევდენ, როდესაც ცირკში გამოჰყავდათ ერთმანეთთან შესაჭლეტათ. სხვაფრივ იარაღს დაკეტილ საწყობებში ინახავდენ, რომელთაც შეიარაღებული დარაჯები იცავდენ.

მართლაც, სპარტაკის წინ მეტათ საძნელო გამოცანა იყო: უიარაღოთ, უფულოთ, ვისიმე მადლიან ხელის დაუხმარებლათ უნდა თავგანწირულებით ჰკვეთებოდა რომაელთა შეიარაღებულს ჯარებს, რომელთაც ყოველს სოფელში და ქალაქში ამხანაგებიც და დამხმარე მოკავშირენიც აუარებელი ჰყავდათ. მაგრამ სურვილი თავისუფლებისა და მოვალეობის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უზენაესი ბრძანება გაცილებით ძლიერი იყო, ვიდრე ასეთი დაბრკოლება. ¡ამიტომაც სპარტაკმა მტკიცეთ გადასწყვიტა ბრძოლათ გამოსვლა, რათა ან გაემარჯვნათ, ან არა და მთლად გაწყვეტილიყვენ.

სპარტაკის განზრახვის სისრულეში მოყვანას ხელი შეუწყო იმ გარემოებამაც, რომ თვით რომაელი ჯარები ძველი გაწრთვნილი და წესიერების დამცველი ჯარები აღარ იყვენ. მრავალმა გამარჯვებამ, ძლევამოსილმა ომებმა მოჰქანცეს; ამის გარდა ნებიერობამ და თავგასულობამ დაამახინჯა მათი სული, გარყვნილ-გათახსირებულნი ღრმათ ჩაეფლენ ფუფუნების ჯადოსნურ ზღვაში და სახიფათო ლაშქრობისთვის აღარ სცალოდათ.

ბოლოს სპარტაკმა გადასწყვიტა მოქმედება. ერთ მშვენიერ დღეს მან მოახერხა რაძდენიმე ათეული გლადიატორით კაპუიდან გაპარვა. ამ პატარა რაზმით მან გაიარა დარაჯების შუა, რომელნიც ქალაქსა და სკოლას ჰყარაულობდენ და პირდაპირ ვეზუვის მთისკენ გასწია. ეს მთა კაპუიდან ორი დღის სავალი გზით იყო დაშორებული. აქ მოსვლისას სპარტაკმა ამოარჩია მოხერხებული საფარი, გაამაგრა ქვის ყორეჯებირით, თანაც შიკრიკები აფრინა იტალიის სხვა და სხვა ქალაქებში, რომ დანიშნულ ადგილისკენ წამოსულიყვენ შეთქმულები. თვითონ კი საკუთარ ფეხით მოიარა მახლობელ დაბა-ქალაქის გლადიატორთა სკოლები, გამოიყვანა თანამოაზრენი, ფარულად შეესია მდიდარ რომაელთა მამულებს და სურსათის მოკრეფას მიჰყო ხელი გამაგრებულ ადგილას მისაზიდათ. „ვისაც თქვენში არ ეშინიან მრისხინე მტერთან ბრძოლისა, ვისაც ღრმად სწამს ჩვენი განზრახვის სიდიადე, დაე ის შეიარაღდეს რითაც მოხვდეს, კეტით, ორთითით. და ჩვენ ამოგვიდგეს გვერდში“, ეუბნებოდა სპარტაკი ყველგან, ჯგუფ-ჯგუფათ შემორტყმულ გლადიატორებს. მისი სიტყვა თილისმურ გავლენას ახდენდა მსმენელებზე. ქუდ მოგლეჯით, აღგზნებული თვალებით მისდევდენ უკან, მიჰქონდათ რაც კი შეეძლოთ, თვით შამფურებიც კი დიდ იარაღათ მიაჩნდათ, ზოგნი კიდევ ქვებს სწვერავდენ და ამით ჰფიქრობდენ პასუხი გაეცათ რომაელთა ცივ იარაღისთვის. კეთილშობილ ბელადისადმი ღრმა რწმენა და უზომო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წყურვილი თავისუფლებისადმი მათ სიცოცხლეზე მეტათ ულირდათ.

გლადიატორები მწვერვალზე საუცხოოთ მოეწყვენ. აქ იყო სამკუთხი ველი, რომელსაც მხოლოდ ერთი ბილიკი ჰქონდა მისასვლელ გზათ. ამ საფარს მეორე მხრით ერტყა სალი კლდე, მიუწდომელი წვეტით, მესამე მხრით კი უშველებელი უფსკრული გაჭიმულიყო ისეთის შემზარავი სახით, რომ მარტო ერთი გადახედვაც კი საძნელო იყო; აქედან ვისმეს ამოხვლა ყოვლად შეუძლებელი იყო, მაშასადამე სამთავე მხრით გლადიატორებს არავითარი შიში არა ჰქონოდათ მტრის თავზე დასხმისა.

როდესაც კაპუის მმართველებმა გაიგეს გლადიატორების აჯანყების ამბები, დაუყოვნებლივ ბრძანება გამოსცეს, რომლითაც ძვირფასი საჩუქარი დანიშნეს სპარტაკის თავზე და მის თანაშემწეებზე. ყველა შეთქმულთ ჯვარზე გაკვრა გადაუწყვიტეს. ამასთანავე სასტიკი სასჯელით დაემუქრენ ყველა მათ, ვინც გაჰბედავდენ შეთქმულთა დახმარებას. სენატმა თავის მხრით განკარგულება მოახდინა დაუყოვნებლივ ჯარის გაგზავნა. მართლაც სპარტაკის საწინააღმდეგოთ გაიგზავნა ერთი ლონიერი და მამაცი, მაგრამ გამოუცდელი მხედარი 1200 კაცით. ამ პატარა ჯარმა სწრაფათ იერიში მიიტანა გლადიატორებზე, მაგრამ რადგანაც მათ საფართან მხოლოთ ერთი გზა იყო, ისიც იმდენათ ვიწრო, რომ მხოლოდ ათ კაცს ძლივას შეეძლო ერთად გავლა, გლადიატორებს საშუალება მიეცა მარჯვეთ დაჰხვედროდენ მათ. მოუხედავათ რომაელთა ჯარისკაცების თავგანწირულებისა, ეს ჯარი დამარცხდა, ოთხასზე მეტი კაცი მოუკვდათ, ხოლო სამასზე მეტი ტყვეთ დანებდენ გლადიატორებს, მაშინ როდესაც ამ უკანასკნელებს ოთხმოცკაცამდე დაჰკარგეს დაჭრილ-დახოცილი.

ეხლა კი სპარტაკს საშუალება მიეცა თანამოაზრეთა უკეთესი შეიარაღებისა რომაელ იარაღით: არა თუ იქ მყოფნი შეიარაღდენ ნადავლით, არამედ საკმაოდ შეინახეს იმ ამხანაგებისთვის, რომელთაც მოელოდენ სხვა და სხვა მხრით. მაგრამ ყველაზე საყურადღებო ის იყო, რომ მოხდა რაღაც არა, ჩვეულებრივი ამბავი: ეს პირველად დამარცხდა რომის ჯარი,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბომლის უძლეველობაში ეპვი აღარ შეჰქონდა მთელს ქვეყნიერებას. ეხლა კი გათამამდენ გლადიატორები მათთვის ზღაპარი იქცა სინამდვილეთ. გამხნევებულნი თამამად იყურებოდენ ძარღვიან მკლავებზე და იმედიანათ შეჰყურებდენ უღრმესი რწმენით და სათნოებით თვალებ გაბრწყინებულს წინამძღვარს, ბომელიც სასწაულებს ახდენდა. სპარტაკის დაკუმშული მუშტი ახლა ბომის კარებსაც დაემუქრა...

(შემდეგი იქნება)

დ. კასრაძე.

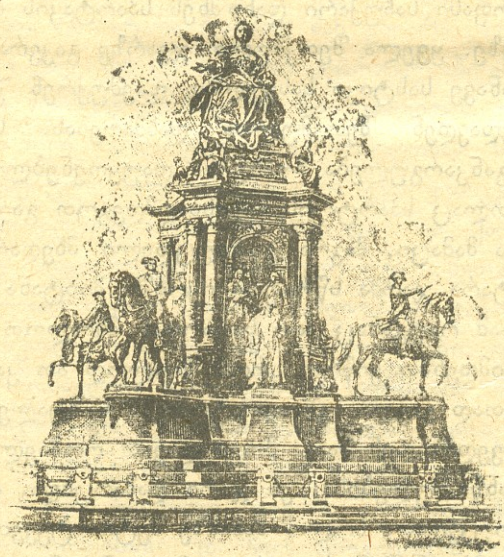

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

აგურის ამგავი

ურის მომზადება ძველის ძველ ხელობათ ითვლება და აღმოსავლეთის ხალხმა დიდი ხანია შეითვისა ეს ხელობა. მაგრამ პირველათ აგურის გაკეთება ებრაელი ხალხის ხელით არ იყო. ეგვიპტეში, ასურეთში და ბაბილონიაში აგური შემოიღეს უფრო ადრე, ვიდრე ებრაელების მონებმა დაიწყეს ეგვიპტელებისთვის მისი გაკეთება. ხალხმა ძველათვე შემოიღო აგურის გაკეთება თიხისაგან, რომელშიაც ურევდენ წვრილათ დაკეფილ ჩალას და მზეზე აშრობდენ. რასაკვირველია, მაშინ აგური კარგი არ გამოდიოდა. ცოტა ყინვაც კი, ნამტრევებათ, ფხვნილათ აქცევდა მას. ცხელ, მშრალ ქვეყნებში ამგვარი აგური კარგი გამოსადეგი იყო და თითქმის რამდენიმე ას წელს სძლებდა. ისწავლეს ძალიან მალე კაი თვისების აგურის გაკეთება იმის წყალობით, რომ ცეცხლში გამოსწვავდენ. ძალიან მაგარი და გამძლე ხდებოდა. სხვა და სხვა აგურის ნიმუშები, რომელსაც ხალხი ძველათ ხმარობდა, აქამდის დარჩენილია. ბერძნებმა და რომაელებმა აგურის გაკეთება შეისწავლეს აღმოსავლეთის ხალხისაგან. რომში აქამდის არის რამდენიმე მშვენიერი აგურის შენობა, იმ დროინდელი, როდესაც რომი მთელ ქვეყნიერებას მფლობელობდა.

რომშიაც არის დარჩენილი ამ გვარი ნიმუშები—შენობების ნანგრევები. ზოგ ადგილას მიწის სიღრმეში, ათასწლობით დარჩენილ ღორღში, ნახავთ იმ დროის აგურებს. საკვირველია რომ ამისთანა სასარგებლო შენობის მასალა მაშინვე ყველგან არ იყო შემოღებული. მხოლოთ ქრისტიანობის გავრცელების დროიდან ევროპაში დაიწყეს აგურით ეკლესიების

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აშენება; აშენებას ხელმძღვანელობდა ბერძნების სასულიერო წოდება, რომელმაც შემოიტანა ევროპაში ქრისტიანობასთანავე კულტურაც. აგურს კარგა ხანს ხმარობდენ მხოლოთ ეკლესიების და ციხეების კედლების ასაშენებლათ. სახლებს კი უმეტესათ ხისას აშენებდნენ, რაც ცეცხლის მხრივ საშიში იყო. სანამ აგურის ხმარება არ შემოიღეს სახლებს საკომლეებსაც არ უკეთებდნენ. ბოლი ოთახში დგებოდა, ჭერში მხოლოთ ერთ პატარა ღია ადგილს უკეთებდენ. სახლები საზოგადოთ დაბალი, მოუწყობელი და უვარგისი ჰქონდათ.

აგური გამოდგა იაფ ასაშენებელ მასალათ, ყველგან შეიძლებოდა მისი შოვნა; მაგრამ დიდხანს აგურს ხმარობდენ მხოლოთ ქალაქების შენობებისთვის.

აგურს აკეთებენ წითელი თიხიდან. წითელი თიხა მიწაში სხვა და სხვა ზომის დიდრონ ძარღვებათ არის დაწყობილი. ხან და ხან თიხის ძარღვი გრძელდება რამდენიმე ას საჟენზე სიგრძით და სიგანით კიდევ უდრის ას ვერსს. ზოგჯერ ამნაირი თიხა მიწის ზედა პირზეა, ზოგჯერ კი ღრმათ ძევს.

თიხა შესდგება მაგარი კლდის ჩამონათალისაგან—გრანიტისაგან. გრანიტს თუ დავაცქერდებით, ადვილათ შევამჩნევთ რომ ის პატარ-პატარა ნაკრებიდან შედგება. ნაკრები კი არის: მინდვრის ქარწბი, თაგვ-მარილა და თალხი. მინდვრის ქარწბის ნაწილები მოწითალო და ნაცრის ფერისაა, თაგვ მარილა მეტ ვირვალე, ღია, ნაცრის ფერისაა და თალხი კი შავისა. ჰაერი და წყალი შლიან გრანიტს, გამოჰყოფენ მის შემადგენელ ნაწილებს, მერე წყალს მიაქ-მოაქვს ხოლმე და ცალ ცალკე ანაწილებს, რადგან ნაწილების სიმძიმე სხვა და სხვაა.

მინდვრის ქარწბი თიხას აკეთებს, თაგვ-მარილა კი—ქვიშას.

აგურის გასაკეთებლათ საჭიროა თიხა, რომელშიაც ურევენ ცოტა წმინდა ქვიშის ნაწილს, რადგან არ ვარგა, თუ ქვიშაში მოყვება ქვები.

აგურის გასაკეთებლათ სუფთა თიხაა საჭირო, მიწა არ უნდა იყოს შიგ გარეული. მუშა მიწას აშორებს თიხას, ორმოებიდან ამოაქვს სუფთა თიხა და ერთ თვლიან ურმით მიაქვს აგურების ფანჩატურში. აქ თიხას წყალს ასხამენ და ფეხებით ზელავენ. დიდრონ ქარხნებში თიხას აზელინებენ ცხე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნებს, ცალკე ამისთვის გამართულ მანქანით. თუ თიხა ძალიან ბოხიერია, შიგ ცოტაოდენ ქვიშას ურევენ. მუშა იღებს ხელში თიხის ბეღტს, ჩააგდებს მას ყალიბში და მერე მოჰყვება ფეხით ტკეპნას. ფეხზე აცვია ხოლმე ხის ქერქის ქალამნები. ყალიბს რაც ზემოდან გადარჩება თიხა, ნიჩბით ასწორებენ-მერე ყალიბს ამოაცლიან, მოაშორებენ, აგურს ფრთხილათ გადმოიღებენ და გადააქვთ გასაშრობათ, სარდაფში მიწაზე რიგ რიგათ ამწკრივებენ. ამ გვარათ სულ ადვილათ კეთდება აგური. მაგრამ საუკეთესო აგურს დიდრონ ქარხნებში მანქანების ძალით სწვამენ. ყალიბში გამოყვანაც, დაზელაც და გაშრობაც ყველაფერი მანქანების შემწეობით კეთდება და ამ გვარ აგურსაც მანქანის აგურს ეძახიან.

საზოგადოთ აგურის გაშრობა საჭიროა ზემოდან და გვერდებიდან დახურულ სარდაფში. როდესაც აგური იმდენათ გაშრება, რომ ზემოდან თითების დაჭირებით არ ჩაიწევა, მას აწყობენ ხარიხათ, ფანჯრებივით, რომ ჰაერმა გაუაროს და მალე გაშრეს. როდესაც ნაცრის ფერს მიიღებს, მაშინ აწყობენ ერთ თვალიან ურემში და მიაქვთ დასაწვავათ საკუთრივ ამისთვის გამართულ ფეჩში.

აგურის დასაწვავი ფეჩი წარმოადგენს ოთხკუთხათ ამართულ, ასე რვა არშინამდის, აგურის კედელს. ამ კედლების შიგნით, მიწაზე, სიგძით, გაწეულია კედელი, სიმაღლით არშინი, ან არშინ ნახევარი, გადახურული მესერებიანი თაღებით, ეს საცეცხლეა აგურის დასაწვავათ. თაღებს იმიტომ უშენებენ რომ ალი თავისუფალათ გადი—გამოდიოდეს. ცეცხლის შესაკეთებელს ორივ მხრივ უკეთებენ, რომ მუშები უფრო ადვილათ მიუდგნენ.

ამ მესერებიან თაღებზე ხარიხათ აწყობენ დასაწვავათ მომზადებულ აგურს, ისე მოხერხებით კი, რომ ცეცხლმა თანაბრათ გაუაროს ყოველ აგურს.

ფეჩში დასაწვავათ შედებულ აგურს ზემოდან ადებენ უკვე დამწვარ აგურს, რომ ცეცხლმა უფრო დასწვას.

როდესაც იწყებენ ავურის დაწვას, ცეცხლს ძალიან არ შეუკეთებენ, რომ სველი აგურის ოხშივარი ნელ ნელა გამოვიდეს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თუ ცეცხლს დიდათ შეუკეთებენ და აგური ძალიან გახურდება, ორთქლი უმალ გამოვა გარეთ და აგურში მრავალი გახეთქილი ადგილები გაჩნდება. ამ გვარი აგური ასაშენებლათ გამოსადეგი არ არის.

წყლის ორთქლი, როდესაც პირველათ შეუკეთებენ ცეცხლს, ძლიერ გამოდის გარეთ. როდესაც აღარ არის ორთქლი, მაშინ ცეცხლს ძლიერს აძლევენ.

აგური იწვის. ესაქმე ახლა ისაა, რომ ცეცხლი ერთნაირათ იყოს შეკეთებული—არც მეტათ და არც ნაკლებათ და აგური არ მიიყვანოს დადნობამდის, თორემ აგური მაშინ ფორმასაც ჰკარგავს, პატარავდება და ზემოდან რაღაც ჰიქისგვარი ეკვრის. ამგვარი აგური რასაკვირველია არ გამოდგება ასაშენებელ მასალათ. ამიტომ მუშები ძალიან თვალს ადევნებენ და როგორც კი შეამჩნევენ, რომ ცეცხლი გაძლიერდა, მაშინვე მიაყრიან მიწას.

როდესაც ნახავენ რომ აგური გამოიწვა, ცეცხლის შეკეთება თავდება. დააცლიან რომ აგური იმდენათ გაცივდეს, რომ ტყავის ხელთათმანებით შეიძლებოდეს მისი ხელის ხლება, მაშინ ფეჩს აღებენ, ზემოდან დაწყობილ ძველ აგურს აცლიან, ახალი აგური გამოაქვთ და გასაყიდათ აწყობენ.

ან. წ — ისა.

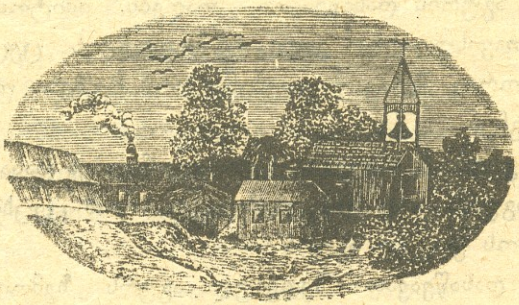

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ჩვენი დედამიწა.

რა გავლენა აქვს წლის დროებს ცხოველებსა და მცენარეებზედ.

ვენ ვიცით რომ მცენარეებს სიცოცხლისათვის ესაჭიროებათ საზრდო-წყალი, სითბო და სინათლე, რომელსაც ისინი პოულობენ ჰაერსა და ზეადაგში. ცხოველებიც სწორეთ ამგვარადვეა: მათაც ეჭვირვებათ საზრდო, წყალი და ბევრს მათგანს უყვარს მზის სხივებიც.

გარდა საზრდოსა მცენარეებსა და ცხოველებს ესაჭიროებათ დასვენებაც. გაგიკვირდებათ განა? მერე და როდის და როგორ ისვენებენ მცენარეები! გაგიგონიათ განა მათი დასვენება? ცოტათი დაფიქრდით, იქნებ თქვენ თითონ მიხვდეთ: ეგებ ზამთარში, ან ზაფხულში, ან ღამით ისვენებენ, ისე როგორც ყოველი სულდგმული.

უმეტეს ნაწილს ცხოველებისას დღითაც სძინავთ და ღამითაც. მცენარეები კი იზრდებიან დღის სინათლეზედ უფრო, ვიდრე ღამით.

ჩვენში მცენარეულობას ზამთრობით თითქო სძინავს. ამ ძილისა და მოსვენების თავდარიგს ისინი შემოდგომიდანვე შეუდგებიან, როცა მათ ფოთლები უყვითლდებათ და სცვივათ, როცა აღარ აწვდის საზრდოს თავის შრიალა ფოთლებს, ისინი გაშიშვლებულნი და გაშეშებულნი, დგანან. მაგრამ, დადგება თუ არა გაზაფხულის თბილი დღეები, მათაც დაუდგებათ დრო ნეტარებისა. მათი მასაზრდოებელი წვენი ისევ ამოძრავდება და დაუვლის მთელს არსებას მცენარეებისას, ყველა მის ნაწილებს: ტანს, ტოტებს, ფოთლებს და ფესვებს. ამის მომასწავებელია ის, რომ გაზაფხულზედ ისე მალე დავინახავთ გაფუვებულ-გადიდებულ კვირტებს ხეებზედ; მალე იმასაც შევამჩნევთ, რომ ამ კვირტებიდან გამოიფოთქება ყვავილები და ფოთლებიც და მცენარე შეიმოსება მწვანე სამოსელით.

ყველამ იცის რომ დადგა გაზაფხული, როცა დაინახვენ გაბუმბლულ-შექინქლულ ბზას. იგი ყველაზედ უწინ იღვიძებს და შეიმკობა ყვავილებით. შემდეგ კი დანარჩენი ხეები.

აგერაც რილოებში გამოჩენილა მწვანე ბალახები და ნაადრევი ყვავილები. ნეტა საიდან გაჩნდენ ისინი აქ ასე ად-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რე, როგორ არ დაიღუპენ და არ მოისპენ ზამთრის სუსხისაგან? ისინი ამოვიდენ პაწია თესლებისაგან, რომელნიც ჩამოცვივდენ ბალახებსა და ყვავილებს შემოდგომაზედ. რომ ისინი ზამთრის სუსხისაგან არ დაძრულიყო — იმისთვის გახვეული იყო საკმაოთ მაგარ ქერქში. მთელი ზამთარი ამ თესლებმა მიწაში გაატარეს, მინამ არ დაათბო და გააღოლოვა გაზაფხულის მზის სხივებმა და ნოტიობამ. მათი გავლენით პაწია თესლი გასკდა, ძირს ჩაუშვა ფესვები და ზევით კი ამოუშვა ღეროო. ზაფხულის განმავლობაში ეს პატარა მცენარეები მოასწრობენ გაზრდას, დამთავრებას და დათესლიანებას. სანამ მას შემოდგომის სიცივე და ქარები მოუსწრებდეს, თესლი კიდევაც დასრულდება და დამწიფდება. ამის შემდეგ მთავარ მცენარეს უყვითლდება ფოთლები და ხმება. რჩება მხოლოდ მისი თესლი მიწაში ჩაცვივნული სადმე ხავსში, ან ფოთლებსა და თოვლ ქვეშ. ამისთანა სათბუნებელიც რომ ვერ იპოვოს თესლმა, მას მაინც შეუძლია იარსებოს, იცოცხლოს, რადგანაც დედა მცენარემ ის კარგათ დათბუნა, შემოახვია მაგარი და მკვიდრი ქერქი.

აი კიდევაც გაშლილა ქოჩორა ყვავილი. ნეტა საიდან მოიკრიბა ამდენი ძალ-ღონე ამ მცენარემ რომ ასე ნაადრევათ ღეროც ამოუშვა მიწიდან, შეიფოთლა და შეიმკო კიდევ ყვავილებით? ქოჩორა ყვავილმა შარშანვე ჩატოვა მიწაში თავისი სურინჯანი (თქვენ გენახებათ უთუოდ კარტოფილი მაინც) ამ სურინჯანში შემონახული ჰქონდა შემოდგომიდგანვე საზრდო მომავალი მცენარისათვის. ამიტომაც, გაზაფხული თუ არა, გამოიფოთქა ყვავილებიცა და ფოთლებიც.

არა მარტო ქოჩორა ყვავილმა იქონია თავდარიგი საზრდოსი მომავალი მცენარისათვის. მას გარდა ბევრისაგან ბევრს გაზაფხულის ყვავილებსა აქვთ მიწაში ჩამარხული სხვა და სხვა გვარი ბოლქვანარები, სურინჯანები და ძირკვები მზამზარეული საზრდოთი და აბა რაღა გასაკვირია, თუ ისინი გაზაფხულზედ სხვაზედ ადრე მოასწრობენ გახარებას, აყვავებას და ფოთლების გამოტანას.

ცუდი დღე ადგიათ ზამთარში ცხოველებსა და მწერებსაც, მაგრამ იმათაც კარგათ იციან როგორ დააღწიონ თავი ზამთრის სუსხს.

ბევრი მხეცია რომ საზამთროთ მოძებნის სადმე მყუდრო ადგილს, შეძვრება სოროში და სძინავს მთელი ზამთარი: — არც არასა სჭამს, არც არასა სვამს და არც იძვრის ადგილიდან, ისეა გაშეშებული, სანამ არ მოუწევს გაზაფხული.

იმალებიან აგრეთვე საზამთროთ გაბურძგნული მაჩვები,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზღარბები, მუდამ მხიარული ხტუნია ციყვები, დათვები. აფარებენ თავს ქვის ქვეშ, ხეების ძირებს და ჭანებს ხვლიკები, გველები და მწერები. მაგრამ, დადგება თუ არა გაზაფხულის თბილი დღეები, მათ სუყველას სითბო მალე გამოიყვანს გარეთ იქ, სადაც აქამდის ყველაფერი მკვდრათ იყო.

ეხლა გამოფხიზლდება, გამოცოცხლდება მთელი დედამიწა, წყალი და ჰაერი.

ბევრი ცხოველებთაგანი საზამთროთ იცვლიან თავიანთ მოკლე ბეწვიან ქათიბს უფრო გრძელ ბეწვიან **ბამბურაზედ**. ამგვარ ბეწვში მათ სიცივე ვერ შეატანს და ვერ შეაწუხებს ცხოველს, ოღონდ კი სიმშილმა არ დარიოს მას თავისი ულმობელი ხელი.

ბევრი ფრინველები ზამთრის შიშით არც კი რჩებიან წლის განმავლობაში ერთ ადგილს. მოახწევს თუ არა ზამთარი, ისინი გადაფრინდებიან უფრო თბილ ქვეყნებში—ათი და ათასი ვერსის მანძილზე, სამხრეთისაკენ. დადგება გაზაფხული და ისინიც დაბრუნდებიან მხიარულები მით, რომ სამშობლოში მოვიდნენ, მორთავენ ჭიკჭიკ-გალობას, შეუდგებიან ბუდეების კეთებას და ბარტყების გამოჩეკას.

რა აიძულებთ ზოგიერთ ცხოველებს, მწერებს და ფრინველებს საზამთროთ ძილს მისცენ თავი, ან გადაფრინდენ თბილ ქვეყნებში? მათ აიძულებთ უმეტესათ სიმშილი და არა სიცივე, როგორც ეს ბევრს ჰგონია. იმ ცხოველებსა და ფრინველებს, რომელთაც ზამთარშიაც შეუძლიათ მოპოვება საზრდოსი, არა სძინავთ და ამიტომაც ისინი ისევ ისე **გაშლით** ცხოვრობენ როგორც ზაფხულში, თუმცა მათ ადვილათ არ უჯდებათ ზამთრის სუსხის ატანა.

დაძრწის და დაწანწალებს ზამთარში ტყესა და თოვლით დაფენილ მინდორ-ველში მგლების ხროვა. ყურცქვიტინა რუხი კურდღელიც გამოცუნცულდება ღამით, რომ შემოხრას ხის ქერქი ეს ერთად ერთი მისი საზამთრო საზრდო. ბელურებმა, ყვავებმა, ტარბებმა და მეტოლიებმა სხვა რომ ველარაფერი იპოვეს საჭმელი, მიეტანენ მჭნავს და ბევრ სხვა მსხმოიარე ბუჩქებსა და **ხეებს**. არ იწუნებენ არც რამე ნამცეცებს, რასაც კი წააწყდებიან ხალხის საცხოვრებელ ბინის **გარშემო**.

ადამიანს როდი ესაჭიროება დღეს აქ ცხოვრება და ხვალ იქ წლის დროის მიხედვით. მაგრამ საზამთროთ თავდარიგი მასაც კი სჭირია, რომ ყინვამ და თოვლმა ისე არ დასტანჯოს, როგორც ზოგიერთი ცხოველები. ის ამ დროისათვის შემოდგომიდანვე ზრუნავს, თადარიგს იჭერს, რადგანაც იცის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რომ არ შეუძლია მას ძილს მიეცეს ისე, როგორც მხეცები, არ იფარება ბამბულა გრძელი ბეწვით რომ დაათბოს. ადამიანმა როგორც გონიერმა არსებამ, კარგათ იცის ეს ყველაფერი და ამიტომაც ემზადება ამ სასტიკი დროისათვის: იცვამს თბილ ტანისამოსს, შემოდგომისთვის ემზადება, ინახავს ყოველივე სანოვაგეს, ახურებს ღუმელებსა და ბუხრებს. რომ ბინა თბილი ჰქონდეს და აი ამნაირათ სრულებით უშიშრათ ატარებს ზამთარს.

კითხვები, დაკვირვებანი და საცდელი სამუშაო.

რომელ ხეებს სცვივათ შემოდგომაზედ ფოთლები?

რომელ ხეებს არა სცვივათ ფოთლები მთელი წლის განმავლობაში?

ეგებ იცოდეთ ისეთი მცენარე, რომელიც შემოდგომაზედ ხმება და კვდება?

დამისახელეთ მრავალწლოვანი ხეები?

ამოთხარეთ სხვა და სხვა მცენარეები გაზაფხულზედ და დაუკვირდით მათ ძირებს.

შეუძლია მცენარეს იხაროს სრულებით მშრალ ზეადაგზედ?

მოტეხეთ ადრე შემოდგომაზედ ბზის ტოტი და ჩადგით წყალში. დააკვირდით აბა როგორ შეიგინგლოს მისი კვირტები და დაიფაროს ყვითელი მტვრით.

დაიხსომეთ აბა თუ ბზის ყველა გაშლილი ყვავილები ერთგვარია?

შეადარეთ სხვა და სხვა ყვავილები. შეხედეთ აბა რა შერჩება ბზას თქვენს ბაღში, როცა ყვავილი გასცვივა.

როგორ მოქმედობს ყინვა ბაღის ხეხილებზედ?

როგორ იფარვენ მათ ზამთრის სუსხისაგან?

იცით თუ არა იმისთანა ცხოველი, რომელიც საზამთროთ ინახავს თავისთვის სურსათს? მიამბეთ რა იცით იმაზე.

რომელი ცხოველები ეძლევიან ძილს საზამთროთ?

რომელი გადამფრენი ფრინველები იცით.

რატომ გვტოვებენ ჩვენ ზოგი ფრინველები და მიფრინავენ თბილი ქვეყნებისაკენ?

რომელი ბინადარი ფრინველები იცით?

შეიხედეთ შემოდგომაზედ ან ადროვან გაზაფხულზე რომელიმე დიდი ქვის ქვეშ, ან დამპალი ხის კანის ქვეშ,ან გადასწიეთ ხავსი და დაუკვირდით ყურადღებით რასაც დაინახავთ.

წლის რომელ დროში გადაფრინდებიან გუნდ-გუნდათ თავმოყრილი გარეული ბატები, იხვები და სხვა გარეული ფრინველები? რომელი მხრისაკენ მიფრინავენ?

რითი საზრდოობენ ის ფრინველები, რომელნიც ჩვენთან რჩებიან საზამთროთ? ან ის ცხოველები, რომელთაც არა სძინავთ ზამთარში?

ფიცარზე გამოიყვანეთ თიხისაგან, ხის პატარა ტოტებისაგან და ბამბისაგან, თუ როგორ გაქვთ წარმოდგენილი სოფელი ზამთარსა ან ზაფხულში.

შემდეგი იქნება.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სრული 28 წლების

ყურნალი

ჯეჯილი

იყიდება რედაქციაში. თითო
წლებისა ღირს 5 მ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1919 წ.

საყმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

ჯეჯილი

წელიწადი 30 ფ.

ფასი 30 ფ.

ჯეჯილი დაარსებულია 1890 წელს.

1919 წ. შეერთებული იქნება 1918 წლის ნომრებთან და გაძღოვა თვეში ერთხელ, ჟურნალში ორი გვნეოფილებია, ბატარებისათვის და მოზრდილთათვის.

ხელის მოწერა მიიღება **თბილისში** ქ. შ. წ. კ. საზოგადოების მაღაზიაში და თვით **ჯეჯილის** რედაქციაში, ორტილერიის ქუჩა; № 5.

ჟურნალი წლიურათ ღირს 20 მან. ნახევარი წლით 11 მან. ცალკე ნომერი—2 მან. **ჟურნალში** მონაწილეობას იღებენ საუკეთესო ძალები.

ხელმძღვანელთა ახლათ შემდგარი კომისია (ქრ. შარაშიძე, ალ. ფალავა. ან. ხახუტაშვილი (ცქვიტი) და ნ. ჩაგუნავა—გელაშვილი), შეეცდება ჟურნალის ნორჩ მკითხველებს მიაწოდოს საღი გონებრივი საზრდო.

ფოსტის ადრესი: თბილისი, საყმაწვილო ჟურნალი „ჯეჯილის“ რედაქცია.

რედაქტორ—გამომცემელი **ან. წერეთლისა.**